

Försvarshögskolan

Rekryteringsunderlaget 2022

Emma Jonsson

Försvarshögskolan

Rekryteringsunderlaget 2022

Emma Jonsson

Emma Jonsson, Institutionen för ledarskap och ledning, Försvarshögskolan
<https://orcid.org/0000-0001-5659-0984>

SWEDISH DEFENCE UNIVERSITY REPORT SERIES No 4 2023

Utgivare Försvarshögskolan
Utgivningsår 2023
ISBN 978-91-88975-34-8
ISSN 2004-7894

© författaren

Den här rapporten är licensierad enligt Creative Commons CC-BY 4.0 international För fullständiga villkor se <https://www.creativecommons.org>

Rapporten har tagits fram på uppdrag av Försvarsmakten.

Rapportens innehåll är granskat av Gerry Larsson, seniorprofessor i ledarskapspsykologi vid Försvarshögskolan.

Försvarshögskolan
Box 278 05
115 93 Stockholm

www.fhs.se

Tryck Bywind, Sverige 2023

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att beskriva och analysera utvecklingen av rekryteringsunderlaget, kvantitativt och kvalitativt. I rekryteringsunderlaget 2022 ingår pliktade och frivilligt sökande. De pliktade 2022 består av svarande på mönstringsunderlaget vilket är individer som är födda 2004. De frivilligt sökande består av individer som har besvarat provningsunderlaget under januari – december 2022. Resultat från mönstringen har kopplats samman med respektive individ och inrymmer tidsperioden januari 2022 till april 2023.

Rekryteringsunderlaget 2022 består av 114 577 individer, av vilka huvuddelen (89 %) är pliktade. Av de nomineringsbara är andelen pliktade också 89 procent, vilket är högre än tidigare år. Den könsneutrala plikten innebär att 46 procent av det totala underlaget består av kvinnor; 49 procent av de pliktade och 20 procent av de frivilligt sökande. Genom antagningsprocessen minskar andelen kvinnor till 20 procent av de nomineringsbara. Andelen är något högre än 2018-2019 men något lägre än 2021.

Jämfört med pliktåren 2018-2021 är kvaliteten bland de mönstrande och nomineringsbara något lägre i de psykologiska variablerna. De mönstrades värden i pliktförmåga och befälslämplighet är de lägsta sedan värnpliktens återinförande, medan värdet i fysisk kapacitet är det högsta under dessa fem år. Ökningen i generell begåvning och minskningen i muskelkapacitet har avtagit.

Generellt sett presterar de mönstrade och nomineringsbara individerna i rekryteringsunderlaget 2022 lägre värden på mönstringen än åren med endast frivilligt sökande, med undantag för de nomineringsbaras generella begåvning som är högre. Resultatet ses som en konsekvens av att fler kallas till mönstring, vilket bör innebära att värdena mer bör avspegla en normalpopulation.

Abstract

The aim of the present study is to describe and analyze the development of the recruitment base for the Swedish Armed Forces, quantitatively and qualitatively. The recruitment base 2022 consists of both mandatory and voluntary applicants. The mandatory respondents, individuals born in 2004, received the mustering questionnaire in 2022. The voluntary applicants consist of individuals who have answered the recruit test during 2022. Data from the mustering, January 2022 through April 2023, have been linked at the individual level.

The re-introduced conscription (2018) implies a significant increase in quantity, where the recruitment base 2022 consists of 114 577 individuals, of whom the majority (89%) were affected by the conscription (also 89% among the nominated). Due to the gender-neutral conscription, 46 percent of the total recruitment base consists of women; 49 percent of the compulsory and 20 percent of the voluntary applicants. During the admissions process, the proportion of women decreases to 20 percent of the nominated/enlisted. The proportion of women was slightly higher compared to 2018-2019 and slightly lower compared to 2022.

In comparison with years after the re-introduced conscription (2018–2021), the tested and nominees 2022 performed slightly lower results on the psychological variables. The conscripts' results in ability to serve and leader capacity were the lowest since the re-introduction of conscription, while the value for physical capability was the highest during these five years. The increase in general intelligence and decrease in muscle capacity has paused.

In general, the individuals in the recruitment base 2022 performed lower results on the mustering compared to the years with only volunteer recruitment (2011–2017), with one exception – the nominees' result in general intelligence which was higher 2022. The result can be seen as a consequence of the draft, where results more should reflect the general population.

Innehållsförteckning

Inledning	9
Rekryteringunderlaget 2011-2021	11
Frivilligåren 2011-2017	11
Värnplikt 2018-2021	12
Antagningsprocessen till den militära grundutbildningen	13
Pliktade individer	13
Frivilligt sökande individer	13
Metod och disposition	15
Deltagare	16
Resultat	17
Kvantitet	17
Gemensamma delar i mönstringsunderlag och prövningsunderlag	20
Demografi	20
Utbildning	20
Självskattad fysik	21
Mönstringsunderlaget	23
Inställning till att göra värnplikt	23
Prövningsunderlaget	24
Demografi	24
Intresse för försvarsgrenar och en framtid i Försvarsmakten	26
Anhöriga och bekanta i Försvarsmakten	29
Informationskällor	30
Frivilligorganisationer	30
Mönstring	31
Psykologiska variabler	31
Fysiologiska variabler	32
Kvinnor	34
Utrikesfödda	34
Frivilligt sökande i samband med den fullskaliga ryska invasionen i Ukraina	36
Jämförelse med värnpliktsår	36
Kvantitet	37
Mönstringsunderlaget	37
Prövningsunderlaget	37

Kvalitet	38
Andel kvinnor och utrikesfödda.....	41
Jämförelse med år av helt frivilligbaserad rekrytering.....	42
Kvantitet	42
Demografi	42
Kvalitet	43
Andel kvinnor.....	45
Andel utrikesfödda	46
Diskussion	47
Kvantitet	47
Kvalitet.....	48
Social representativitet.....	49
Kvinnor	49
Utrikesfödda	49
Utbildning och sysselsättning	50
Fortsatt forskning.....	50
Referenser.....	51
Bilaga 1: Jämförelse av kvaliteter för mönstrade och nomineringsbara kvinnor och män 2003-2022	55
Kvinnor.....	55
Män.....	58
Figurer	60

Inledning

Rekryteringsunderlaget är ett projekt som följer rekryteringsutvecklingen till den militära grundutbildningen. Projektet startade 2010 då frivilligbaserad rekrytering infördes och följer individer genom rekryteringsprocessen med en longitudinell ansats. Det innebär att projektet täcker in såväl de frivilliga åren 2011-2017 som åren efter övergången till könsneutral värnplikt kompletterad med plikt, 2018-2022. Årsvisa rapporter finns publicerade (se Jonsson, Lindgren, & Larsson, 2011; Jonsson & Carlstedt, 2012; Jonsson, 2013b, 2015, 2016, 2017; Jonsson & Svensén, 2017, Svensén & Jonsson, 2019; 2020; 2021; 2022).

Syftet med föreliggande studie är att följa det svenska rekryteringsunderlagets utveckling, kvantitativt och kvalitativt.

Med rekryteringsunderlaget avses i denna rapport de personer som pliktats att besvara mönstringsunderlaget våren 2022 eller frivilligt sökt militär grundutbildning genom att besvara provningsunderlaget¹ januari 2022 – 31 december 2022. De variabler och kapaciteter som studeras är deras svar i samband med inledande mönstringsunderlag respektive provningsunderlag och värden från mönstring/antagningsprovning (härefter mönstring).² I denna longitudinella studie följs rekryteringsunderlaget på individnivå under antagningsprocessen, det vill säga från mönstringsunderlag/provningsunderlag, via mönstring, till det att (vissa) individer blir nomineringsbara för grundutbildning med värnplikt. Projektet avser att följa individerna längre än tills det att de blir nomineringsbara.³ All redovisning sker på gruppnivå. I och med att uppföljningen sker longitudinellt skiljer sig denna redovisning från många andra (t.ex. Försvarmaktens och Plikt- och provningsverkets årsredovisningar) som snarare redovisar numerären för ett visst steg i processen under en begränsad tidsperiod.

1 Tidigare kallat rekryttestet.

2 Antagningsprovning för frivilligt sökande motsvarar mönstring för pliktade. I denna rapport används begreppet mönstring härefter även för de frivilligt sökande 2022.

3 Nomineringsbara är de individer som uppfyller kraven mot den utbildningsplats de matchas mot efter mönstring, vilket även kan omfatta reservantagning.

Projektet genomför återkommande årliga kartläggningar för att följa utvecklingen. Härigenom kan analyser av fluktuationer göras genom att sätta detta i relation till konjunkturutveckling, rekryteringsstrategier, förändrat personalförsörjningssystem och större händelser i samhället och omvärlden som påverkar Försvarsmaktens (FM) anseende. Sådana händelser kan exempelvis vara pandemin, som under 2020 och 2021 hade en stor påverkan på hela den globala situationen och så även det svenska samhället, och den ryska invasionen i Ukraina i februari 2022. I denna rapport presenteras separata analyser med fokus på eventuella skillnader i samband med den storskaliga invasionen i Ukraina.

Trots många sökande per plats under åren med enbart frivilligt sökande (2011-2017) och goda kvaliteter i rekryteringsunderlaget uppstod vakanser. Regeringskansliet anser att personalförsörjningen är en av de mest avgörande faktorerna för att säkerställa FM förmåga och att huvudanledningen till det underskott av personal med militära anställningsformer som uppstod under frivilligåren var de små grundutbildningsnivåerna (Regeringskansliet, 2019). Personalförsörjningsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 2016:63) att den frivilliga personalförsörjningen skulle kompletteras med plikt, bland annat för att öka numerären. I mars 2017 beslutade Regeringen att återaktivera värnplikten. Sverige blev då det andra landet i Europa, efter Litauen 2015, att i fredstid återgå från helt frivilligbaserad rekrytering till ett pliktbaserat försvar. Enligt det riksdagsbeslut som togs 2010 gäller Totalförsvarspikten både kvinnor och män (Prop. 2009/10:160). Även i detta avseende skiljer sig Sverige från de flesta länder. Endast i Sverige och Norge gäller samma formella villkor för både kvinnor och män. Kravet att genomgå mönstring trädde i kraft den första juli 2017 och plikten att genomföra militär grundutbildning gällde från och med den första januari 2018 (Regeringskansliet, 2017).

Sveriges beslut att återinföra värnplikten grundade sig bland annat i svårigheten att rekrytera tillräckliga numerär för att fylla vakanta befattningar. Problemet är inte unikt för Sverige, flera länder vars försvarsmakter gått från pliktbaserat till frivilligbaserat personalförsörjningssystem har funnit att detta inneburit förändringar i rekryteringsunderlaget. Bland annat i kvalitet på intellektuell förmåga, fysik och utbildningsnivå hos de sökande (Apt, 2010; Szvircev Tresch & Leuprecht, 2010) men även i tillgången på sökande och svårigheter att rekrytera tillräckliga numerär. Erfarenheter från länder som genomgått förändringar i personalförsörjningssystemet visar på vikten av att följa rekryteringsutvecklingen, i termer av kvantitet och kvalitet, för att kunna observera förändringar och sätta in eventuella åtgärder. Trots detta finns det få publicerade studier på konsekvenser att byta personalförsörjningssystem från plikt till frivillighet (Brandow, 2016; Jonsson, 2009).

Även om det är unikt för Sverige att återinföra värnplikten så finns liknande diskussioner i flera europeiska länder. Litauen återinförde, som tidigare nämnt, värnplikten 2015 efter att ha haft ett frivilligbaserat försvar sedan 2008. Med

anledning av Rysslands anfallskrig i Ukraina beslutade Lettland 2022 att återinföra allmän värnplikt för män (Svenska Dagbladet, 2022). Under 2023 har värnplikten återinförts och från och med 1 januari 2024 blir militärtjänstgöring obligatorisk för manliga medborgare (Library of Congress, 2023). I Nederländerna finns parlamentsledamöter som förordar den svenska värnpliktsmodellen för att lösa personalbristen (Een Vandaag, 2022). Frankrike har infört en obligatorisk försvars- och medborgardag för alla 16-åriga franska medborgare och på sikt planeras även att införa en längre tjänstgöring. Även i Tyskland har man diskuterat möjligheten att återinföra värnplikt i nationella nödlägen (Huggler, 2016).

Rekryteringundelaget 2011-2021

Frivilligåren 2011-2017

2011 var det första året då värnpliktsutbildningen fullt ut ersattes av en frivillig grundutbildning. Farhågor fanns att kvaliteten hos de som sökte sig till det frivilliga försvaret skulle försämrats och att personer med önskvärda kompetenser inte skulle lockas av att arbeta i FM (Carlstedt, 2006).

Resultaten från de sju åren⁴ med frivillighet visar att rekryteringsunderlaget var av sådan kvantitet och kvalitet att ett positivt urval var möjligt, både gällande psykologiska och fysiologiska variabler. Under de första två åren med frivilligbaserad rekrytering noterades en ökning av de sökandes kvaliteter jämfört med värnpliktiga (särskilt i de psykologiska variablerna bland män). Därefter låg värdet i muskelkapacitet stabilt eller ökade något medan värdena i pliktförmåga, befälslämplighet och fysisk kapacitet minskade något. Skillnaderna mellan frivilligåren var små och hade ingen statistisk effektstyrka, det vill säga liten praktisk betydelse. Sammantaget var kvaliteten i rekryteringsunderlaget (2011-2017) stabil.

Kvantiteterna av sökande i rekryteringsunderlaget var under de första åren av frivillighet god i relation till tillgängliga utbildningsplatser men trots det uppstod problem att rekrytera tillräckliga numerär till FM vilket orsakade vakanser (Regeringskansliet, 2019).

Majoriteten av sökande var unga svenskfödda män. Andelen nomineringsbara utrikesfödda steg något under perioden med frivilligbaserat personalförsörjningssystem jämfört med värnpliktens sista år och andelen sökande och nomineringsbara kvinnor ökade under frivilligåren i jämförelse med värnpliktsåren. Däremot var andelen kvinnor oförändrad de sista åren med frivilligbaserad rekrytering.

Under antagningsprocessen till den grundläggande militära utbildningen skedde många självselekterade avhopp åren 2011-2017. Bland annat var det cirka 40 procent

⁴ Jonson et al., 2011; Jonsson & Carlstedt, 2012; Jonsson, 2013B, 2015, 2016, 2017; Jonsson & Svensén, 2017

av de som under åren 2011-2013 kallades till antagningsprövning som inte kom till prövningen (Jonsson et al., 2011; Jonsson & Carlstedt, 2012; Jonsson, 2013b).

Vissa förändringar skedde i personalförsörjningssystemet under åren med frivillighet 2011-2017. Våren 2014 infördes kontinuerlig rekrytering med en flexibel antagning bland annat för att korta ledtiderna och minska bortfallet mellan rekryttest (numera prövningsunderlag) och antagningsprövning. Resultaten från rekryteringsunderlaget 2015 (Jonsson, 2016) kunde inte påvisa några skillnader mellan det nya flexibla antagningsförfarandet och det tidigare förfarandet med ansökningsomgångar gällande andelen av de sökande som kom till antagningsprövningen. Däremot var benägenheten att komma till antagningsprövningen högre bland de som själva bokar tid i den flexibla antagningen jämfört med de som kallats i en ansökningsomgång (79 % jfr. 57 %). Ett resultat som ur ett resursperspektiv kan ses som mer effektivt.

År 2016 förlängdes den militära grundutbildningen från 13 veckor till mellan fyra och elva månader och innehöll då även befattningsutbildning. Anledningen till förändringen var bland annat att FM ville ha en längre utbildningsperiod för att rekryterna skulle kunna tillgodogöra sig tillräcklig kunskap och färdighet för att kunna bemanna en befattning i ett krigsförband samt att man ville minska avgångarna mellan grundutbildning och befattningsutbildning. Förändringen ledde till att andelen som fortsatte till befattningsutbildning ökade betydligt (C. Nilsson, PROD UTB, personlig kommunikation, november 2017) liksom andelen som tog anställning i FM efter den militära grundutbildningen (Försvarsmakten, 2016, 2017).⁵ Jämförelser visar att sökande till den längre utbildningen 2016-2017 i högre utsträckning var äldre och oftare hade arbete som sysselsättning innan grundutbildningen jämfört med sökande till den kortare utbildningen 2011-2015.

De sökande till den sammanhållna utbildningen 2016-2017 antagnings-prövade i lägre utsträckning än de sökande till den tre månader långa utbildningen 2011-2015. På antagningsprövningen presterade sökande 2016-2017 lägre värden i pliktförmåga (tidigare kallad psykisk funktionsförmåga) och i befälslämplighet jämfört med de prövade 2011-2015 och färre uppfyllde den lägsta kravprofilen. Det fanns ingen skillnad gällande om man som prövad blev nomineringsbar mellan sökande till den sammanhållna utbildningen 2016-2017 och till 2011-2015.

Värnplikt 2018-2021

Hösten 2017 inleddes mönstringen till den återinförda värnplikten, vilket innebar att numerären ökade kraftigt. Målsättningen var, trots plikten, att så långt som möjligt rekrytera de ungdomar som var motiverade och intresserade av militär tjänstgöring.

⁵ Observera att förutsättningarna inte var desamma, till exempel fick de som fortsatte sitt engagemang i FM till och med 2015 genomföra befattningsutbildning som provanställda med arbetstidsreglering. Från 2016 har arbetstidsregleringen under befattningsutbildningen utgått, den genomförs istället med rekrytförmåner

Bland pliktigt svarande i mönstringsunderlaget 2018 var drygt 30 procent positivt inställda och bland de som senare blev nomineringsbara var andelen drygt 90 procent. 2018-2021 års rekryteringsunderlag (Svensén & Jonsson, 2019, 2020, 2021) bestod av en högre andel kvinnor, även bland de nomineringsbara, jämfört med frivilligåren. 2021 utgjorde kvinnor 30 procent av de mönstrade och 25 procent av de nomineringsbara.

Rekryteringsunderlagen 2018-2021 har visat på en något lägre kvalitet bland de mönstrande jämfört med frivilligåren, ett resultat som bland annat ses som en konsekvens av att fler genomgår mönstring. Däremot har de nomineringsbaras värde i generell begåvning varit högre efter den återinförda värnplikten och ökat årligen 2018-2021.

Med återinförd värnplikt har antalet rekryter som påbörjar grundutbildning varit tillräcklig för att fylla antalet tillgängliga utbildningsplatser, något som inte lyckades under åren med enbart frivilligbaserat personalförsörjningssystem.

Antagningsprocessen till den militära grundutbildningen

Antagningsprocessen skiljer sig åt beroende på om individen pliktats eller ansökt på frivillig grund.

Pliktade individer

Mönstringsprocessen inleds med att pliktade i den aktuella årskullen (i denna rapport födda året 2004) erhåller ett brev från Plikt- och prövningsverket där de uppmanas att inom två (2) veckor besvara mönstringsunderlaget. Mönstringsunderlaget är ett självskattningsformulär online innehållande frågor om bland annat fysisk och psykisk hälsa, personlighet och inställning till att göra värnplikt. Därefter blir lämpliga individer kallade till mönstring som genomförs på Plikt- och prövningsverket. Under mönstringen genomförs strukturerade psykolog- och läkarbedömningar, medicinska, psykologiska och fysiologiska mätningar, och slutligen ett samtal med yrkesvägledare. Individer som uppfyller kraven mot den utbildningsplats de matchas mot efter mönstringen, vilket även kan omfatta reservantagning, benämns nomineringsbara.

Frivilligt sökande individer

För de frivilligt sökande inleds antagningsprocessen med att den intresserade själv ansöker om att få göra militär grundutbildning. Därefter får den sökande besvara ett prövningsunderlag som, liksom mönstringsunderlaget är en självrapportering online. Formulärets innehåll är i princip samma som i mönstringsunderlaget med den skillnaden att prövningsunderlaget därtill efterfrågar vissa demografiska uppgifter såsom civilstånd, nuvarande sysselsättning samt ett antal intressefrågor, dessa frågor

används inte i selekteringen. Den sökande meddelas direkt efter avslutat test om man godkänts för mönstring vilket i så fall bokas av den sökande själv. Mönstringen genomförs på Plikt- och prövningsverket och skiljer sig inte i förfarandet från mönstringen, med undantag att de frivilliga själva kan välja att avbryta processen. Från det att den frivilligt sökande har blivit erbjuden en befattning av yrkesvägledaren och tackat ja till den sker deltagandet på samma villkor som för de individer som pliktats att tjänstgöra, vilket med andra ord innebär att vidare tjänstgöring sker under plikt.

Metod och disposition

Aidentifierade data från mönstringsunderlag/prövningsunderlag och mönstring har erhållits från Plikt- och prövningsverket. Data har matchats/ihopkopplats på individnivå.

Rekryteringsunderlaget 2022 redovisas med hjälp av svar från mönstringsunderlag/prövningsunderlag och resultat från mönstringens tester. Skillnader mellan de pliktade och frivilligt sökande studeras liksom könsskillnader samt skillnader mellan nomineringsbara och övriga.

Resultat från 2022 års rekryteringsunderlag relateras till resultat från tidigare år med plikt kompletterad med frivillighet (andra halvåret 2017-2021) samt rekrytering till ett frivilligbaserat försvar (2011-2017)⁶ och med värnpliktigas resultat från 2003 och 2008.

Värnpliktsåren 2003 och 2008 speglar ett successivt ökat inslag av frivillighet samt sjunkande antal mönstrade och inskrivna. Jämförelserna med värnpliktsåren 2003 och 2008 är uppdelade på kön och baseras på inskrivna. År 2003 mönstrade 46 331 män varav 24 621 blev inskrivna till värnplikt. 2003 antagningsprövade även 1 057 kvinnor frivilligt, varav 601 blev inskrivna. År 2008 speglar de mönstrande efter introduktionen av lämplighetsundersökningen som valde ut friska, lämpliga och motiverade individer. 24 292 män mönstrade varav 12 493 blev inskrivna. 994 kvinnor antagningsprövade frivilligt varav 493 skrevs in till värnplikt 2008. I bilaga 1 finns en jämförelse av kvaliteter för mönstrade och nomineringsbara åren 2003, 2008 och 2011-2022 uppdelad på kön. Benämningen på de individer som godkänns för militär grundutbildning har varierat under åren (ex. antagningsbara och inskrivna), i föreliggande rapport benämns dock samtliga som nomineringsbara.

χ^2 -test har använts för att studera skillnader i svarsfördelningar och t -test och variansanalys (ANOVA) för prövning av medelvärdesskillnader, samtliga tester med $p < ,05$ som signifikansgräns, vilket innebär att sannolikheten att slumpen orsakat

⁶ Data kommer från Rekryteringsmyndigheten och har tidigare rapporterats i Jonsson, Lindgren och Larsson (2011), Jonsson och Carlstedt (2012), Jonsson (2013b, 2015, 2016, 2017), Jonsson & Svensén (2017), Svensén & Jonsson (2019, 2020, 2021, 2022).

skillnaden är under fem procent. I ett stort dataunderlag som rekryteringsunderlaget kan även små skillnader bli statistiskt signifikanta. Statistisk signifikans säger inget om skillnadens betydelse eller om den kan anses innehållsligt meningsfull (se t.ex. Guttman, 1977). Därför har även effektstorlek (effect size) (Cramer's V och eta square) beräknats. Effektstorleken tar hänsyn till sample storlek, och i χ^2 -tester även antalet kategorier i variablerna, och anger om skillnaden har liten, medium eller stor effekt. Där skillnaden nått medium eller stor effekt kommenteras detta. I resultaten från mönstringen rapporteras samtliga effektstorlekar.

Föreliggande rapport är tänkt att kunna användas för att lätt finna de resultat man är intresserad av, vilket medför att upprepningar av resultat förekommer.

Deltagare

Gruppen som föreliggande rapport baseras på består av dels pliktade individer, dels frivilligt sökande till den militära grundutbildningen.

De pliktade består av svarande på mönstringsunderlaget 2022 vilket är individer som är födda 2004. Resultat från mönstringen kopplas samman med respektive individ och inrymmer tidsperioden maj 2022 till april 2023.

De frivilligt sökande, består av individer som har besvarat provningsunderlaget i tidsperioden 1 januari 2022 till 31 december 2022. Data från mönstringen, som kopplats ihop med respektive individ, är hämtade från januari 2022 till mars 2023.⁷

⁷ Individer med godkänt resultat på provningsunderlaget ska boka tid för mönstring inom 90 dagar, vilket innebär att uttaget från mönstringen täcker in de sökande i underlaget.

Resultat

Kvantitet

I tabell 1 presenteras kvantiteter för det dataunderlag som föreliggande rapport baseras på. Numerären i tabellen är uppdelade i två grupper; pliktade födda 2004 som besvarade mönstringsunderlaget under våren 2022 samt frivilligt sökande 2022.

TABELL 1. ANTAL PERSONER I ANTAGNINGSPROCESSEN. ANDELAR I PROCENT

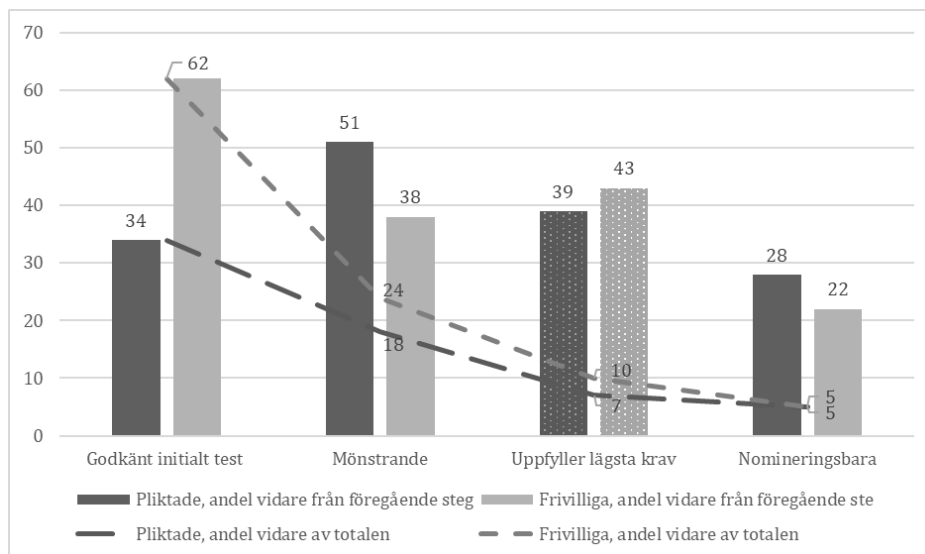
	Pliktade Födda		Frivilligt sökande		Totalt
	2004	Andel	2022	Andel	
Svarande	102 386	89,4	12 191	10,6	114 577
Mönstrade	18 455	86,4	2 906	13,6	21 361
Uppfyller lägsta kraven	7 127	85,0	1 259	15,0	8 386
Nomineringsbara	5 210	89,0	647	11,0	5 857

Totalt sett bestod rekryteringsunderlaget 2022 av 114 577 individer, varav 89 procent ($n = 102\,386$) var pliktade. Av de pliktade var det 5 210 individer som blev nomineringsbara till den militära grundutbildningen, vilket även det motsvarar 89 procent av samtliga nomineringsbara.

Det totala antalet frivilligt svarande var 12 191 unika individer under perioden 1 januari 2022 till 31 december 2022 och av dessa blev 647 individer nomineringsbara.

Figur 1 presenterar andelen av de pliktade respektive de frivilligt sökande som gick vidare genom den stegvisa antagningsprocessen (linjerna) samt andelen som gick vidare från det föregående steget (staplarna).

FIGUR 1. ANDEL PLIKTADE RESPEKTIVE FRIVILLIGT SÖKANDE 2022, DELS AV TOTALEN (LINJERNA), DELS VIDARE FRÅN FÖREGÅENDE STEG I DEN STEGVISA UTTAGNINGSPROCESSEN (STAPLARNA).

Av de 102 386 pliktade som besvarade det inledande mönstringsunderlaget var 36 425 (34 %) kvalificerade för mönstring och 18 455 (18 %) mönstrade. 7 127 (7 %) av samtliga pliktade uppfyllde lägsta kraven och 5 210 (5 %) blev slutligen nomineringsbara.

Ser man istället till hur stor andel av de som gick vidare från det föregående steget till nästa steg blir svaret att 51 procent av de som kvalificerade sig för mönstring också mönstrade, 39 procent av de som mönstrade uppfyllde lägsta kraven. 28 procent av de som mönstrade blev nomineringsbara, vilket också innebär att 73 procent av de som uppfyllde lägsta kraven blev nomineringsbara.

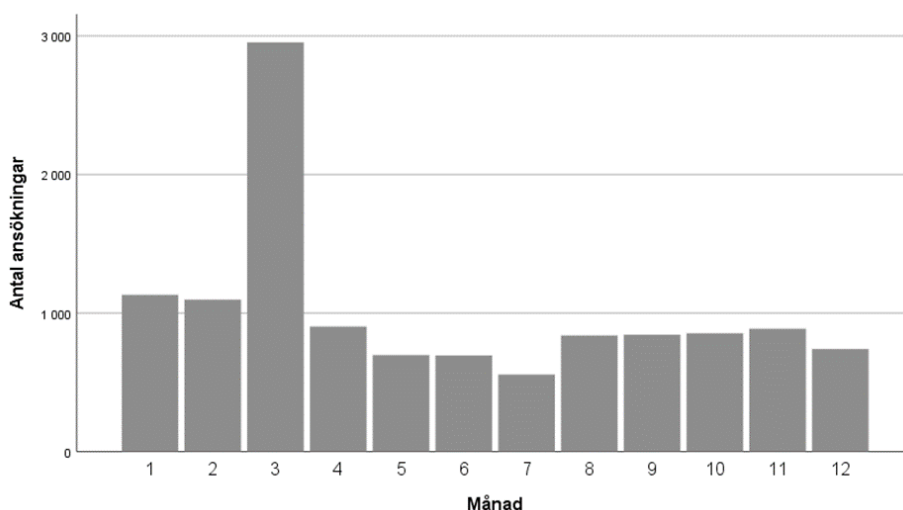
Av de 12 191 frivilliga var det 7 617 (62 %) som hade ett godkänt resultat på provningsunderlaget. 2 906 (24 %) av samtliga frivilligt sökande mönstrade. 1 259 (10 %) av de frivilligt sökande uppfyllde lägsta kraven och 647 (5 %) blev nomineringsbara.

Ser man istället till hur stor andel av de som gick vidare från det föregående steget till nästa steg blir svaret att av de med godkänt provningsunderlag kom 38 procent till mönstring. Fyra av tio (43 %) av de som mönstrade uppfyllde lägsta kraven. 22 procent av de som mönstrade blev nomineringsbara, vilket också innebär att 51 procent av de som uppfyllde lägsta kraven blev nomineringsbara.

FM kunde fylla avsedda utbildningsplatser för värnpliktiga. Under 2022 påbörjade 5 475 individer grundutbildning med värnplikt vilket innebar att FM uppfyllde målet som var satt till 5 000 värnpliktiga (Försvarsmakten, 2023a).⁸

I figur 2 presenteras antalet frivilliga ansökningar under året. Tidigare år har antalet ansökningar varit relativt jämnt fördelat över året. 2022 skiljer sig då antalet frivilliga ansökningar ökade markant dagarna efter Rysslands fullskaliga invasion i Ukraina. Under mars månad kom nästan 3000 ansökningar in vilket motsvarar en fjärdedel av alla ansökningar. Därefter återgick ansökningarna till en mer stabil nivå. Minst ansökningar skedde under sommarmånaden juli. Resultat av separata analyser av eventuella skillnader i samband med invasionen i Ukraina presenteras på sidan 35.

FIGUR 2. ANTAL FRIVILLIGT SÖKANDE PER MÅNAD

⁸ Observera att data till denna rapport och till exempelvis Försvarsmaktens årsredovisning bygger på olika underlag.

Gemensamma delar i mönstringsunderlag och prövningsunderlag

Demografi

Demografin för de svarande av mönstringsunderlag och prövningsunderlag redovisas i tabell 2. Tabellen visar fördelningar för pliktade och frivilliga ($n = 114\,577$) samt för de som vid mönstring blev nomineringsbara ($n = 5\,857$). Statistiskt signifikanta skillnader mellan de som vid mönstringen blev nomineringsbara och övriga ($n = 108\,720$) är markerade (med *).

TABELL 2. DEMOGRAFISKA VARIABLER, PROCENT

	Pliktade	Frivilliga	Total	Nom.bara
Kön*				
Män	51,1	79,6	54,1	80,1*
Kvinnor	48,9	20,4	45,9	19,9*
Ålder*				
18-19	100,0	30,0	92,6	94,7*
20-24	0,0	35,2	3,7	3,7
25-29	0,0	19,3	2,1	1,2*
30≥	0,0	15,4	1,6	0,4*

* $p < ,001$ mellan pliktade och frivilligt sökande

* $p < ,001$ mellan nomineringsbara och övriga

Könsfördelningen var relativt jämn i rekryteringsunderlaget, bland det frivilligt sökande var fördelningen mansdominerad. Samtliga pliktade var födda 2004, av de frivilligt sökande var de flesta födda 2003. Skillnaderna i ålderskategori visade, föga förvånande, stor effektstyrka mellan pliktade och frivilliga, men åldersskillnaden mellan de som blir nomineringsbara och övriga var liten.

Utbildning

Både pliktade och frivilligt sökande får svara på ett antal frågor kopplade till sin gymnasieutbildning. 94 procent av rekryteringsunderlaget hade gymnasiebehörighet. Ett urval av frågorna presenteras i tabell 3.

TABELL 3. UTBILDNINGSVARABLER, PROCENT

	Pliktade	Frivilliga	Total	Nom.bara
Nuvarande gymnasieutbildning*				
Högskoleförberedande	66,0	18,7	61,0	76,5
Yrkesprogram	27,1	8,6	25,1	17,3
Introduktionsprogram	2,2	0,5	2,0	0,1
Gymnasium utomlands	0,4	0,3	0,4	0,3
Redan examen	0,0	27,0	2,9	2,9
Studieuppehåll/ hoppat av	1,8	34,0	5,3	2,7
Inget av ovanstående alternativ	0,7	4,3	1,1	0,0
Betyg*				
Bättre	35,2	32,4	35,0	56,2
Likvärdiga	47,1	51,9	47,4	40,1
Sämre	17,7	15,6	17,6	3,6
	* $p < ,001$ mellan pliktade och frivilligt sökande		* $p < ,001$ mellan nomineringsbara och övriga	

Sex av tio i rekryteringsunderlaget uppgav att de studerade på ett högskoleförberedande gymnasieprogram och en fjärdedel studerade på ett yrkesförberedande gymnasieprogram. Av de frivilligt sökande hade en tredjedel studieuppehåll från eller hoppat av gymnasiet, och en fjärdedel hade redan examen. Skillnaderna mellan pliktade och frivilligt sökande visade stor effektstyrka.

De som senare blev nomineringsbara studerade i högre utsträckning på ett högskoleförberedande gymnasieprogram.

De flesta i rekryteringsunderlaget skattade sina gymnasiebetyg som likvärdiga jämfört med jämnårigas, skillnaderna mellan pliktade och frivilliga var små men signifikanta. Nomineringsbara individer skattade sina betyg som bättre jämfört med övriga i rekryteringsunderlaget.

Självskattad fysik

Frågor om fysisk aktivitet samt självskattad kondition och muskelstyrka i jämförelse med jämnåriga av samma kön ställdes i mönstringsunderlag och till cirka hälften av de svarande på provningsunderlaget.⁹ I tabell 4 presenteras resultatet dels delat på pliktade och frivilliga, dels för samtliga i rekryteringsunderlaget samt gruppen

⁹ Frågan ställdes fram till maj 2022 ($n = 6387$).

nomineringsbara som båda två består av både pliktade och frivilliga. Statistiskt signifikanta skillnader mellan frivilliga och pliktade samt nomineringsbara och övriga är markerade (med *) i tabellen.

TABELL 4. SJÄLVSKATTAD FYSIK I JÄMFÖRELSE MED JÄMNÅRIGA AV SAMMA KÖN, PROCENT

	Pliktade	Frivilliga ^a	Total	Nomineringsbara*
Kondition*				
Mycket bättre	5,4	12,9	5,9	18,7
Bättre	17,2	38,3	18,5	44,9
Likvärdig	37,3	42,6	37,6	33,4
Sämre	29,3	6,0	28,0	3,0
Mycket sämre	10,7	0,3	10,1	0,1
Muskelstyrka*				
Mycket bättre	6,3	18,2	7,0	19,1
Bättre	21,1	43,7	22,4	44,1
Likvärdig	42,2	34,8	41,8	33,8
Sämre	23,5	3,3	22,3	2,8
Mycket sämre	6,8	0,1	6,4	0,1
Träning*				
Veckobasis	72,7	91,1	73,9	97,7
Månadsbasis	13,2	6,0	12,7	1,8
Mer sällan eller aldrig	14,2	2,9	13,4	0,5

a Notera att frågan ställdes fram till och med maj för de frivilligt sökande (n = 6387)

* p < ,001 mellan pliktade och frivilligt sökande

* p < ,001 mellan nomineringsbara och övriga

Frivilligt sökande beskrev i högre utsträckning sin egen fysik som bättre i och de uppgav också att de tränade oftare än de som pliktats att besvara mönstringsunderlaget. Män uppgav i högre utsträckning att de tränade på veckobasis jämfört med kvinnor (79 % jfr 68 %). Männerna skattade oftare sin muskelstyrka och kondition som bättre (och mycket bättre) i jämförelse med jämnåriga än vad kvinnorna gjorde.

Nomineringsbara skilde sig signifikant mot de som inte blev nomineringsbara, de tränade oftare och skattade både sin kondition och muskelstyrka som bättre i jämförelsen. Sett till könsskillnader bland de nomineringsbara skattade kvinnorna mer sällan än männen sin kondition som mycket bättre i jämförelse med jämnåriga av samma kön, men mer ofta som likvärdig. Könsskillnaderna bland nomineringsbara i muskelstyrka var minimala (två procentenheter) och det fanns ingen skillnad gällande hur ofta man tränar.

Mönstringsunderlaget

Inställning till att göra värnplikt

Mönstringsunderlaget avslutas med ett par frågor om inställningen till att göra grundutbildning med värnplikt. Svarsskalan i frågan om inställning till att göra grundutbildning med värnplikt har ändrats i mönstringsunderlaget och under innevarande period så togs frågan bort från prövningsunderlaget. De pliktade besvarar påståendet ”Jag är positivt inställd till att genomföra grundutbildning med värnplikt” på en niogradig skala där 1 är instämmer absolut inte och 9 är instämmer helt. Nedan presenteras medelvärdet samt andelen som kryssade i ytterändarna.

TABELL 5. POSITIV INSTÄLLNING TILL ATT GENOMFÖRA VÄRNPLIKT BLAND PLIKTADE, MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES SAMT PROCENT.

	Medelvärde	Instämmer helt (9)	Instämmer inte alls (1)
Inledande test	3,64 (2,92)	10,7	41,4
Mönstrade	7,10 (1,97)	34,1	2,1
Nomineringsbara	7,63 (1,71)	45,0	0,9

Medelvärdet ökade från 3,6 till 7,6. En tiondel av de pliktade i mönstringsunderlaget uppgav att de instämde helt i att de var positivt inställda. Denna andel ökade genom antagningsprocessen till knappt hälften bland de nomineringsbara. Andelen som inte alls var positivt inställda till att göra värnplikten minskade från 40 procent till 1 procent.

Om ytterligare ett skalsteg tas med i beräkningen (8-9) var 16 procent av mönstringsunderlaget och 63 procent av de nomineringsbara positivt inställda till att göra värnplikten, och om man ser den övre hälften av skalan som positivt inställda (6-9) ökade andelen positiva från 28 procent vid ifyllandet av mönstringsunderlaget till 87 procent vid nomineringsbara. Om ytterligare skalsteg läggs till i den mindre positiva delen av skalan (1-2) minskade andelarna från 51 procent vid mönstringsunderlaget till 2 procent vid nomineringsbara. Vid den nedre hälften av skalan (1-4) minskade andelarna från 64 procent vid mönstringsunderlaget till 6 procent vid nomineringsbara.

Frågan visade könsskillnader, medelvärdet för kvinnor var 2,9 och för män 4,4 (skillnaden hade medium effektstyrka), 6 procent av kvinnorna och 16 procent av männen instämde helt i påståendet. Bland de som senare blev nomineringsbara var skillnaden mindre, men fortfarande signifikant (M 7,3 jfr. 7,7; 36 % jfr. 47 %).

Prövningsunderlaget

Demografi

De frivilligt sökandes demografi redovisas i tabell 6. Tabellen visar dels fördelningar för hela gruppen frivilligt sökande ($n = 12\,191$), dels för de som slutligen blev nomineringsbara för grundutbildningen ($n = 647$). Vidare presenteras i vilka variabler statistiskt signifikanta skillnader föreligger mellan de nomineringsbara och övriga frivilligt sökande ($n = 11\,544$) (markerat med *).

TABELL 6. DEMOGRAFISKA VARIABLER, PROCENT

	Prövningsunderlag	Nomineringsbara
Kön*		
Män	79,6	83,5
Kvinnor	20,4	16,5
Ålder**		
18-19	30,0	51,9
20-24	35,2	33,7
25-29	19,3	10,8
30≥	15,4	3,6
Född**		
I Sverige	84,8	93,0
I Europa	3,9	4,0
Utanför Europa	11,3	2,9
Civilstånd**		
Ensamstående	69,4	77,7
Partner, inte sambo	15,0	15,3
Gift/sambo	15,5	7,0
Hemmavarande barn**	9,0	2,0

Tabellen fortsätter på nästa sida.

Fortsättning Tabell 6

	Prövningsunderlag	Nomineringsbara
Uppväxtort*		
Landsbygd	17,1	20,0
Tätort	24,2	24,2
Stad	32,5	41,5
Storstad	26,3	14,3
Uppväxthem**		
Arbetsarbete	60,4	44,2
Jordbrukarbete	3,4	1,1
Tjänstemannabete	14,1	19,2
Högre tjänstemanna- /akademikerbete	12,2	24,9
Företagsarbete	9,8	10,6
Högsta avslutade utbildning**		
Grundskola	27,1	38,0
Gymnasieutbildning (< 2 år)	6,9	1,5
Gymnasieutbildning (> 2 år)	50,9	49,8
Eftergymnasial utbildning (< 3 år)	7,7	4,5
Eftergymnasial utbildning (≥ 3 år)	7,3	6,2
Sysselsättning**		
Studenter	37,3	56,4
Arbetsarbete	49,3	38,5
Söker arbete	11,0	3,4
Föräldrabeslutar	0,3	0,2
Reser	0,4	0,9
Inget av ovanstående	1,7	0,6

** $p < ,001$ * $p < ,05$ mellan nomineringsbara och övriga frivilligt sökande

De frivilligt sökande var mestadels män, unga (typålder 19 år, medelålder 23,7 år, $SD = 5,68$)¹⁰ födda i Sverige, ensamstående och hade inga hemmavarande barn. Stad var det mest frekvent rapporterade alternativet avseende uppväxtort. Majoriteten kom från ett arbetsarbete och hade läst mer än två år på gymnasiet. De frivilligt sökande arbetade eller studerade i huvudsak vid söktillfället. Sökande som sedan blev nomineringsbara var i högre utsträckning män, yngre (medelåldern sjunker från 23,7

¹⁰ Variabeln ålder räknas ut genom att ta ansökningsåret minus den sökandes födelseår. Åldern varierade från 18-45 år. För att bli antagen måste den sökande avsluta grundutbildningen senast det kalenderår de fyller 45 år.

till 20,9 år),¹¹ ensamstående, hade inga barn, var uppväxta i en stad (och i lägre utsträckning storstad), kom från ett högre tjänstemannahem eller akademikerhem (och i lägre utsträckning från ett arbetarhem), hade lägre utbildningsnivå och studerade oftare jämfört med det totala frivilliga underlaget.

I prövningsunderlaget ställs ytterligare några frågor om de sökandes utbildning. Drygt hälften (57 %) av de frivilliga hade högskolebehörighet, var femte (21 %) hade skrivit högskoleprovet och utav dem hade 41 procent ett resultat mellan 0,6 och 1,0.¹²

Gruppen nomineringsbara skiljde sig från övriga frivilligt sökande på så sätt att en högre andel hade högskolebehörighet (65 % jfr. 56 %).

Kvinnor och män skiljde sig signifikant åt i några av bakgrundsvariablernas alternativ. Här presenteras skillnader på fem procentenheter eller mer. Männerna var oftare ensamstående, uppväxta i ett arbetarhem och arbetssökande. Om man slår ihop de två alternativen för högskolestudier så hade 20 procent av kvinnorna påbörjat högskolestudier jämfört med 14 procent av männen. Ingen av dessa skillnader nådde till mer än en liten effektstyrka.

Intresse för försvarsgrenar och en framtid i Försvarsmakten

I prövningsunderlaget efterfrågas intresse för försvarsgrenarna och en eventuell framtid i FM. I tabellen nedan redovisas svaren på frågan "Om du får mönstra och göra grundutbildning med värnplikt, vilket område är du mest intresserad av?".

TABELL 7. INTRESSE FÖR DE TRE FÖRSVARSGRENARNA, PROCENT.

	Prövningsunderlag	Nomineringsbara
Armén	65,0	66,2
Flygvapnet	11,8	11,1
Marinen	12,2	13,4
Vet inte	11,1	9,3

Intresset var störst för att göra sin värnplikt inom armén. Det var ingen skillnad mellan de nomineringsbara och övriga frivilliga.

Könsskillnader fanns i samtliga alternativ. Män markerade i högre utsträckning intresse för armén (67 % jfr 59 %) och marinen. Kvinnorna var något mer intresserade av flygvapnet än män och svarade i högre grad att de inte visste vilken försvarsgren de var intresserade av (16 % jfr 10 %).

¹¹ Medelåldern i hela rekryteringsunderlaget minskade något under processen, från 18,6 år ($SD = 2,55$) till 18,3 år ($SD = 1,54$) bland nomineringsbara.

¹² Högskoleprovet består av åtta delar som sammanlagt kan ge 160 poäng, därefter normeras poängen till ett värde mellan 0,0 och 2,0.

Intresse av att fortsätta inom Försvarsmakten

I prövningsunderlaget markerar även de frivilligt sökande om de var intresserade av att fortsätta i FM efter den militära grundutbildningen med värnplikt, och i så fall, i vilken anställningsform. I tabell 8 presenteras de sökandes svar.

TABELL 8. INTRESSE ATT FORTSÄTTA I FÖRSVARSMAKTEN EFTER VÄRNPLIKT SAMT ÖNSKAD ANSTÄLLNINGSFÖRM FÖR SAMTLIGA FRIVILLIGT SÖKANDE SAMT NOMINERINGSBARA, PROCENT.

	Prövningsunderlag	Nomineringsbara
Ja, som hemvärnssoldat*	14,7	9,3
Ja, som gruppbefäl/soldat/sjöman (kontinuerligt)	26,6	23,3
Ja, som gruppbefäl/soldat/sjöman (tidvis)	8,4	8,7
Ja, som reservofficer	5,3	4,6
Ja, som specialistofficer	7,0	6,8
Ja, som officer	0,3	11,1
Nej, vill inte fortsätta inom FM efter värnplikten	1,7	2,2
Vet inte*	25,9	34,0

* $p < ,001$

Huvuddelen (72 %) av de frivilligt sökande var vid söktillfället intresserade av att fortsätta i FM efter värnplikten, en fjärdedel var osäkra och mindre än två procent svarade att de inte var intresserade av att fortsätta. Intresset var som störst för att fortsätta som gruppbefäl/-soldat/sjöman. Andelen som markerade intresse för att fortsätta var något lägre bland de nomineringsbara jämfört med samtliga frivilligt sökande. De nomineringsbara individerna markerade oftare alternativet ”vet inte” och var i lägre utsträckning intresserade av att fortsätta som hemvärnssoldat. Intresset såg olika ut för kvinnor och män, den största skillnaden var i alternativet kontinuerligt tjänstgörande GSS (män 29 % jfr kvinnor 19 %).

En fråga som ställs till de som svarat jakande i frågan om intresse av att fortsätta i FM efter värnplikten (tabell 8) var hur länge man önskar stanna i FM om man får anställning efter den inledande utbildningen, svaren redovisas i tabell 9.

TABELL 9. ÖNSKAD TID I FM, PROCENT.

	Prövningsunderlag	Nomineringsbara
1-2 år*	11,4	16,2
3-5 år	23,1	25,7
6-8 år	9,8	7,0
Mer än 8 år*	40,3	33,2
Vet ej	15,3	17,9

De flesta frivilligt sökande som var intresserade av att fortsätta i FM önskade stanna i mer än 8 år, den andelen var något lägre bland de nomineringsbara och bland kvinnor.

Anhöriga och bekanta i Försvarsmakten

I tabell 10 redovisas svaren på frågorna om den frivilligt sökande känner någon som arbetar eller har arbetat i FM, samt som gjort värnpliktsutbildning eller militär grundutbildning.

TABELL 10. ANHÖRIGA OCH BEKANTA SOM ARBETAR ELLER ARBETAT I FM SAMT SOM GJORT VÄRNPLIKTSUTBILDNING ELLER MILITÄR GRUNDUTBILDNING, PROCENT.

	Prövningsunderlag		Nomineringsbara	
	Arbetar/Arbetat	Värnplikt/GMU	Arbetar/Arbetat	Värnplikt/GMU
Mamma	1,5	1,4	1,7	1,2
Pappa**	15,7	45,6	23,0	63,5
Syskon**	4,2	7,2	7,4	11,4
Partner*	1,0	1,7	1,4	3,1
Annan familj eller släkt**	25,9	41,1	32,1	56,9
Vän, Vänner*	46,3	61,7	49,9	70,6
Ngn jag träffar regelbundet*	19,4	25,8	20,6	31,4
Ingen**	28,0	9,9	22,3	2,3

** $p < ,001$ prövningsunderlag jfr nomineringsbara både för arbetar/arbetat och värnplikt/GMU.

* $p < ,01$ prövningsunderlag jfr nomineringsbara värnplikt/GMU ($p < ,05$ för partner)

Flera alternativ kunde markeras. Drygt hälften av de sökande angav att de har en vän eller vänner som gjort värnplikt eller GMU, och knappt hälften angav att de har en vän eller vänner som arbetar eller har arbetat i FM. Knappt hälften har en pappa eller någon annan i familjen eller släkten utöver de som listats som gjort värnplikt eller GMU. Totalt sett kände cirka tre fjärdedelar av de frivilligt sökande någon som arbetar eller har arbetat i FM. Totalt sett kände nio av tio någon som gjort värnpliktsutbildning eller militär grundutbildning.

Andelarna var generellt sett högre bland de som blev nomineringsbara i båda alternativen (arbetar och utbildning), med undantag för alternativet mamma som var oförändrat.

Totalt sett var det ingen könsskillnad om man känner någon som arbetar i FM eller som gjort värnplikt eller GMU. Däremot var det något vanligare att kvinnor har en partner som arbetar i FM, och att män har någon vän eller känner någon annan som gjort värnplikt eller GMU.

Informationskällor

I tabell 11 presenteras i vilken utsträckning olika informationskällor bidragit till intresset för FM, hos de som besvarat provningsunderlaget.

TABELL 11. BIDRAGIT TILL INTRESSET FÖR FM, PROCENT

	Prövningsunderlag	Nomineringsbara
Vänner**	56,0	71,7
Familj**	49,4	62,0
Reklam	22,0	23,6
Internet och/eller sociala medier*	49,0	54,9
Möte med FM på mässor eller event	15,7	17,5
Möte med FM i skolan*	9,9	12,7
Verksamhet med anknytning till FM	12,7	12,1
Information från Arbetsförmedlingen	1,7	0,8
Annat ^a *	16,5	13,3

a) alternativet har ställts till ($n = 5804$)

** $p < ,001$ * $p < ,05$

Samtliga alternativ kunde markeras (de flesta, 28 %, valde ett alternativ och nästan lika många valde två alternativ). De tre mest frekvent angivna svaren på frågan vad som bidragit till att intresset för FM väckts var alternativen vänner, familj och internet och/eller sociala medier. Samtliga tre alternativ markerades av cirka hälften av de svarande.

Under antagningsprocessen ökade andelarna i flera av alternativen. Bland de nomineringsbara svarade drygt 70 procent att vänner bidragit till intresset för FM. Små könsskillnader fanns i ett par alternativ, bland annat uppgav männen vänner (57 % jfr 52 %) i högre utsträckning medan kvinnorna oftare uppgav möte med FM i skolan (12 % jfr 9 %).

Frivilligorganisationer

12,2 procent av de frivilligt sökande (17 % av kvinnorna och 11 % av männen) hade erfarenhet från minst en av FM 18 frivilligorganisationer. Det var ingen skillnad mellan nomineringsbara och övriga i provningsunderlaget. Svenska Försvarsutbildningsförbundet (Försvarsutbildarna) (3,6 %), Svenska Röda Korset (1,8 %), och Svenska Brukshundklubben (1,8 %) var de frivilligorganisationer som flest hade erfarenhet av.

I samband med dessa frågor ställs frågan om de frivilliga praktiserat eller gjort PRAO vid något förband, 2,6 procent svarade positivt på frågan.

Mönstring

Sammanlagt var det 21 361 individer som mönstrade i rekryteringsunderlaget 2022. Bland de som pliktats att besvara mönstringsunderlaget var det 18 455 individer som mönstrade (18,0 % av de pliktade). Av de frivilligt sökande var det 2 906 individer som mönstrade (23,8 % av de frivilligt sökande).

Resultaten som presenteras nedan i rapporten baseras på samtliga de 21 361 individer som mönstrade. Alla som kom till mönstring genomgick dock inte alla tester, därför varierar antalet individer i variablerna.^{13 14}

39 procent av de som mönstrade uppfyllde kraven för den lägsta kravprofilen som bland annat baseras på psykologiska och fysiologiska variabler, och 27 procent av de som mönstrade blev nomineringsbara.

I avsnitten *Jämförelse med värnpliktsår* (sidan 35f) och *Jämförelse med år av helt frivilligbaserad rekrytering* (sidan 41f) relateras 2022 års resultat med resultat från tidigare år. Se även bilaga 1 för en redovisning av resultat på mönstringen för mönstrade och nomineringsbara kvinnor och män åren 2003, 2008 och 2011-2022.

Psykologiska variabler

Tabell 12 redovisar resultaten för mönstringens psykologiska variabler (skala 1-9) för pliktiga och frivilligt sökande. Mönstringen börjar med ett kognitivt test som mäter generell begåvning (Carlstedt, 2000; Carlstedt & Annell, 2010). Resultatet fyra (4) krävs för att gå vidare i mönstringen och resultatet fem (5) är en förutsättning för att bli bedömd avseende befälslämplighet. Pliktförmåga och befälslämplighet baseras på semistrukturerade psykologintervjuer avseende förmågan att tjänstgöra i FM. I tabell 12 nedan visas resultaten från mönstring fördelat på pliktiga och frivilliga och eventuella signifikanta skillnader mellan grupperna. Kolumnerna total och nomineringsbara i tabellen visar pliktade och frivilliga tillsammans. Signifikanta skillnader mellan pliktade och frivilliga samt nomineringsbara och övriga mönstrande markeras (med *) i tabellen.

¹³ Pliktade: Generell begåvning, $n = 18\,455$; Pliktförmåga, $n = 11\,572$; Befälslämplighet, $n = 9\,922$; Fysisk kapacitet, $n = 8\,664$; Muskelkapacitet, $n = 10\,032$.

¹⁴ Frivilliga: Generell begåvning, $n = 2\,906$; Pliktförmåga, $n = 2\,121$; Befälslämplighet, $n = 1\,835$; Fysisk kapacitet, $n = 1\,687$; Muskelkapacitet, $n = 1\,872$.

TABELL 12. PSYKOLOGISKA VARIABLER. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Pliktade	Frivilliga	Total	Nom.bara
Generell begåvning	5,38 (1,92)	5,74 (1,64)*	5,43 (1,89)	6,28 (1,38)*
Pliktförmåga	4,52 (1,57)	4,43 (1,59)	4,51 (1,58)	5,65 (0,89)*
Befälslämplighet	4,47 (1,57)	4,32 (1,54)	4,45 (1,56)	5,46 (1,00)*

* $p < ,001$ mellan pliktade och frivilligt sökande

* $p < ,001$ mellan nomineringsbara och övriga mönstrade

Pliktade och frivilligas värde på inskrivningsprovet, den generella begåvningen, skiljde sig, frivilliga hade något högre värde än pliktade. Det fanns inga skillnader mellan pliktade och frivilliga i pliktörmåga och befälslämplighet.

De som blev nomineringsbara (av både pliktade och frivilliga) hade signifikant bättre värden än de som inte blev det i samtliga psykologiska variabler. Skillnaderna mellan nomineringsbara och icke nomineringsbara i generell begåvning nådde medium effektstyrka och pliktörmåga och befälslämplighet nådde en stor effektstyrka.

Tabell 13 redovisar resultaten för de mönstrade kvinnorna och männen separat. Grupperna består av både pliktade och frivilligt sökande.

TABELL 13. PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE KVINNOR OCH MÄN. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Kvinnor	Män
Generell begåvning*	5,34 (1,90)	5,47 (1,89)
Pliktörmåga*	4,40 (1,71)	4,54 (1,53)
Befälslämplighet	4,47 (1,75)	4,44 (1,50)

* $p < ,001$

Det fanns ingen könsskillnad i befälslämplighet. Männen hade högre generell begåvning och pliktörmåga. Ingen av könsskillnaderna nådde någon effektstyrka.

Fysiologiska variabler

De fysiologiska variablerna fysisk kapacitet, muskelkapacitet samt BMI redovisas i tabell 14. Fysisk kapacitet och muskelkapacitet mäts på 9-gradiga skalor. Fysisk kapacitet mäts på ergometercykel och muskelkapacitet med ett isokinetiskt lyft (isokai). I tabell 14 nedan visas resultaten fördelat på pliktiga och frivilliga och eventuella signifikanta skillnader mellan grupperna. Kolumnerna total och nomineringsbara i tabellen visar frivilliga och pliktade tillsammans. Signifikanta skillnader mellan pliktade och frivilligt sökande samt nomineringsbara och övriga mönstrade markeras (med *).

TABELL 14. FYSIOLOGISKA VARIABLER. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Pliktade	Frivilliga	Total	Nom.bara
Fysisk kapacitet	5,79 (1,50)	5,80 (1,48)	5,79 (1,49)	6,12 (1,29)*
Muskelkapacitet	5,90 (2,53)	6,84 (2,22)*	6,05 (2,51)	6,57 (2,18)*
BMI	22,81 (3,21)	23,59 (3,29)	22,93 (3,24)	22,79 (2,79)*

* $p < ,001$ mellan pliktade och frivilligt sökande

* $p < ,001$ mellan nomineringsbara och övriga mönstrade.

Pliktade och frivilligas värde muskelkapacitet skiljde sig, de frivilligt sökande hade högre värde. Skillnaden nådde liten effektstyrka. Det fanns inga skillnader mellan pliktade och frivilliga i fysisk kapacitet och BMI.

De som blev nomineringsbara (av både pliktade och frivilliga) hade signifikant bättre värden än de som inte blev nomineringsbara i fysisk kapacitet och muskelkapacitet samt ett lägre BMI. Skillnaden i fysisk kapacitet hade medium effektstyrka, skillnaden i muskelkapacitet nådde liten effektstyrka och BMI saknade effektstyrka.

Tabell 15 redovisar fysisk kapacitet, muskelkapacitet, längd, vikt och BMI uppdelat på kön. Grupperna består av både pliktade och frivilligt sökande.

**TABELL 15. FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR KVINNOR OCH MÄN. MEDELVÄRDE, STANDARD-
AVVIKELSE INOM PARENTES.**

	Kvinnor	Män
Fysisk kapacitet*	4,81 (1,24)	6,04 (1,45)
Muskelkapacitet*	2,71 (1,45)	7,15 (1,67)
BMI	22,89 (3,20)	23,17 (3,24)
Längd*	168,1 (6,34)	181,7 (6,81)
Vikt*	64,7 (9,99)	75,8 (11,80)

* $p < ,001$

Det fanns könsskillnader i samtliga variabler förutom i BMI. Mönstrade män hade högre värden i fysisk kapacitet och muskelkapacitet samt var längre och vägde mer än mönstrade kvinnor. Samtliga skillnader hade stor effektstyrka.

Kvinnor

FM ska verka för att öka andelen kvinnor på alla nivåer, i linje med myndighetens kvantitativa mål för andelen kvinnor (Försvarsmakten, 2020), däri ligger bland annat att öka andelen kvinnor som antas och slutför GU (Försvarsmakten, 2020). Målet har justerats och låg 2022 på minst 21 procent (Försvarsmakten 2023a).

Sedan återinförandet av värnplikten är FM personalförsörjning baserad på en könsneutral värnplikt, kompletterad med frivillighet, och andelen kvinnor har ökat.

I underlaget för denna rapport utgjorde kvinnor 46 procent ($n = 52\,585$); 49 procent ($n = 46\,990$) av de pliktade och 20 procent ($n = 2\,489$) av de frivilliga. Av samtliga kvinnor i rekryteringsunderlaget var 95 procent pliktade och 5 procent frivilligt sökande. Tabell 16 presenterar sammanlagda antalet och andelen kvinnor under antagningsprocessen. Statistiskt signifikanta könsskillnader är markerade (med *) i tabellen.

TABELL 16. DEN STEGVISA ANTAGNINGSPROCESSENS EFFEKT PÅ ANDELEN KVINNOR, PROCENT

	Antal kvinnor	Andel kvinnor av rekryteringsunderlaget	Andel vidare i antagningsprocessen	
			<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Besvarat inledande test	52 585	45,9		
Mönstrade*	5 959	27,9	11,3	24,8
Uppfyller lägsta krav*	1 582	18,9	3,0	11,0
Nomineringsbara*	1 165	19,9	2,2	7,6

* $p < ,001$

Andelen kvinnor sjönk från 46 till 20 procent under antagningsprocessen. Av alla kvinnor i rekryteringsunderlaget 2022 (frivilliga och pliktade) blev drygt 2 procent nomineringsbara, bland männen var motsvarande andel knappt 8 procent.

Andelen kvinnor skiljde sig från andelen män som gick vidare i antagningsprocessens olika steg, till kvinnornas nackdel. En lägre andel kvinnor kallades till mönstring. De mönstrade kvinnorna uppfyllde i lägre utsträckning den lägsta kravprofilen (27 % jfr. 44 % av männen) och blev också nomineringsbara i lägre utsträckning än männen (20 % av de mönstrade kvinnorna jfr. 30 % av de mönstrade männen).

Utrikesfödda

För att påbörja den militära grundutbildningen och arbeta i FM krävs svenskt medborgarskap. Frågan om var den svarande är född (i Sverige, annat europeiskt land eller utanför Europa) ställs endast i provningsunderlaget varför svarande endast består av frivilligt sökande. Utrikesfödda utgjorde 15,2 procent ($n = 1\,850$) av de

frivilligt sökande i rekryteringsunderlaget 2022. Tabell 17 presenterar selekteringseffekterna beträffande andelen utrikesfödda. Statistiskt signifikanta skillnader mellan utrikesfödda och svenskfödda är markerade (med *) i tabellen.

TABELL 17. DEN STEGVISA ANTAGNINGSPROCESSENS EFFEKT PÅ ANDELEN UTRIKESFÖDDA AV DE FRIVILLIGT SÖKANDE, PROCENT¹⁵

	Andel utrikesfödda av frivilligt sökande	Andelen vidare i processen	
		<i>Utrikesfödda</i>	<i>Svenskfödda</i>
Svarande på prövningsunderlag	15,2		
Godkända prövningsunderlag	14,8	61,0	62,8
Mönstrade*	12,9	20,3	24,5
Uppfyller lägsta kraven*	8,7	5,9	11,1
Nomineringsbara*	7,0	2,4	5,8

* $p < ,001$

Andelen utrikesfödda sjönk genom antagningsprocessen från 15 till 7 procent bland de frivilligt sökande. Det fanns ingen skillnad i andelen utrikesfödda och svenskfödda som hade ett godkänt resultat på prövningsunderlaget. I de efterföljande stegen fanns dock skillnader. Utrikesfödda mönstrade, uppfyllde den lägsta kravprofilen (29 % jfr. 45 % av mönstrande) och blev nomineringsbara (12 % jfr. 24 % av mönstrande) i lägre utsträckning än svenskfödda. Sammantaget blev en lägre andel utrikesfödda nomineringsbara i jämförelse med svenskfödda (2 % jfr. 6 %).

I jämförelse med svenskfödda var de utrikesfödda som besvarade prövningsunderlaget i högre utsträckning äldre, medelåldern var 24,9 år jämfört med 23,5 år. Utrikesfödda och svenskfödda skiljde sig mer än fem procentenheter i ett par ytterligare av bakgrundsvariablerna, här kommenteras de som nådde (liten) effektstyrka. Utrikesfödda hade oftare eftergymnasiala studier, men också mer sällan gymnasiebehörighet. Utrikesfödda var oftare uppväxta i en storstad (45 % jfr. 23 % av svenskfödda) och kom i lägre utsträckning från ett arbetarhem. Utrikesfödda kände mer sällan någon som arbetar eller har arbetat inom FM (59 % jfr. 74 %) eller som gjort värnplikt eller GMU (71 % jfr. 94 %).

¹⁵ Endast frivilligt sökande då detta är en fråga som inte ställs till de pliktade.

Frivilligt sökande i samband med den fullskaliga ryska invasionen i Ukraina

I rekryteringsunderlaget 2022 analyserades frivilligt sökande i samband med den fullskaliga ryska invasionen i Ukraina, som inleddes den 24 februari 2022. Antalet ansökningar ökade markant (se figur 2, sid. 19) och i analyserna jämförs månaden efter invasionen (24/2 - 23/3) mot övriga månader samt veckan efter invasionen (24/2 - 2/3) jämfört med en vecka en månad tidigare (24/1 - 30/1). Mönstren för båda jämförelserna var lika. Här kommenteras de variabler som skiljde sig statistiskt signifikant mer än fem procentenheter.

Frivilligt sökande i samband med invasionen i Ukraina var äldre, medelåldern var 2,2 år högre och andelen över 30 år var 22 procent jämfört med 13 procent bland övriga. De var mer sällan ensamstående, oftare sambos eller gifta och hade oftare barn än övriga. De arbetade oftare och studerade i lägre utsträckning. Sökande i samband med invasionen i Ukraina hade mer sällan högskolebehörighet, oftare studieuppehåll eller hade hoppat av gymnasiet, läste mer sällan ett högskoleförberedande program och gick oftare på gymnasiesärskola, samt skattade sina betyg lägre i jämförelse med jämnåriga. Det var vanligare att de sökande i samband med invasionen i Ukraina uppgav att internet och/eller sociala medier hade bidragit till deras intresse av FM. De var mer intresserade av armén, och hade ett högre intresse för att fortsätta inom FM som hemvärnssoldat (21 % jfr. 13 %). En högre andel av dem, 79 procent jämfört med 70 procent, hade intresse för att fortsätta i FM efter värnpliktsutbildningen och det var vanligare att de ville stanna 3-5 år och mer än 8 år. En lägre andel av de sökande i samband med invasionen i Ukraina mönstrade (13 % jfr. 27 %). Vid mönstringen hade de något högre värde i muskelkapacitet, i övrigt fanns inga statistiskt signifikanta skillnader i de psykologiska och fysiologiska variablerna.

Jämförelse med värnpliktsår

Nedan redovisas en jämförelse mellan rekryteringsunderlaget 2022 och de år som gått sedan plikten återinfördes, det vill säga 2018-2021. Resultaten av 2022 års mönstring jämförs även med tidigare pliktår innan plikten lades vilande, 2003 och 2008. De resultaten är delade på kön med anledning av de historiskt olika premisserna för mönstring. När plikten återinfördes var det för första gången i svensk historia som kvinnor mönstrade under plikt. De kvinnor som mönstrade 2003 och 2008 gjorde det på frivillig basis. Notera att resultaten nedan baseras på det totala rekryteringsunderlaget med både pliktade och frivilliga.

Kvantitet

Det var fler individer i rekryteringsunderlaget 2022 jämfört med åren 2018-2021, det gäller både för antalet pliktade och för antalet frivilligt sökande. Samtidigt har också antalet utbildningsplatser varit fler de senaste åren. I och med värnpliktens återinförande finns det möjligheter att anpassa antalet mönstrande i förhållande till antalet öppna utbildningsplatser. Antalet mönstrade årskullspliktiga har ökat varje år sedan värnpliktens återinförande, och var 2022 det högsta hittills. Andelen nomineringsbara 2022 var lägre än 2018-2021 medan antalet nomineringsbara legat relativt stabilt (+/- 500) de senaste åren.

Antalet frivilligt mönstrande har minskat sedan pliktens återinförande, men var något högre 2022 jämfört med 2021, andelsmässigt skiljde sig inte 2022 från 2021.

Mönstringsunderlaget

Mönstringsunderlagen skiljer sig inte mycket åt sedan värnpliktens återinförande. En högre andel i rekryteringsunderlaget 2022 tränade varje vecka (74 % jfr. 69 %) jämfört med 2018-2021.

Positiv inställning till att göra värnplikt

Svarsalternativen för frågan om positiv inställning till att genomföra grundutbildning med värnplikt bland pliktade ändrades 2022 till en niogradig skala. Nedan görs en jämförelse av 2022 års svar med 2020-2021,¹⁶ då svaren delades i fyra kategorier: stämmer helt, ganska bra, ganska dåligt eller inte alls, därtill fanns ett vet ej alternativ. I jämförelsen kodades 2022 års alternativ 8-9 som stämmer helt, 6-7 som stämmer ganska bra, 3-4 som stämmer ganska dåligt, 1-2 som stämmer inte alls och 5 kodades som missing, även de tidigare årens vet alternativ kodades som missing.

Analysen visade signifikanta skillnader. Andelen som kodades som stämmer helt var 18 procent både 2022 och 2020-2021 medan andelen som kodades som stämmer inte alls var högre 2022 (55 %) jämfört med 2020-2021 (48 %). Tidigare rapporter har redovisat andelen som svarat stämmer helt eller ganska bra. För 2022 var den andelen 31 procent vilket var något lägre än tidigare års 34 procent.

Prövningsunderlaget

Det fanns statistiskt signifikanta skillnader i samtliga demografiska variabler som presenterades i tabell 6 (sidan 24f) mellan de frivilligt sökande rekryteringsunderlagen 2018-2022, med undantag för uppväxtort. Främst var det andelen 20-24 åringar som minskade (från 45 % till 35 %) och andelen över 30 år som ökade (från 8% till 15 %) (medelåldern var ett år högre jämfört med tidigare: 23,7 år jfr. 22,5 år). Andelen med gymnasieutbildning längre än två år minskade. Andelen som vuxit upp i

¹⁶ Dessförinnan var även frågan annorlunda ställd.

ett arbetarhem var högre än tidigare (60 % jfr. 55 %). Ingen av skillnaderna nådde mer än liten effektstyrka.

Det var fler av de frivilligt sökande 2022 som svarade att de kände någon som arbetar eller arbetat i FM (72 % jfr. 65 %) och en högre andel som svarade positivt i flera av alternativen om att känna någon som gjort värnplikt eller GMU. Frågan speglar hur många i samhället som har kontakt med FM och deras upplevelse. I och med plikten finns det en möjlighet att nå ett stort underlag. Skolinformatörer infördes igen hösten 2020. Dock har ingen statistisk signifikant ökning skett i andelen av de frivilligt sökande som svarar att möte med FM i skolan bidragit till deras intresse för FM (10 % 2021-2022). Vidare vad gäller informationskällor var det vanligare att svara internet eller sociala medier jämfört med tidigare värnpliktsår (49 % jfr. 40 %). Detta var särskilt tydligt januari till april, kanske finns det en koppling till det förändrade säkerhetspolitiska läget. Vänner kvarstod som det populäraste alternativet.

Intresset för armén ökade (i denna fråga togs alternativet Hemvärnet bort 2022).¹⁷ Intresset för Hemvärnet fångades in frågan om intresse för att fortsätta i FM efter värnplikten, och där noterades ett ökat intresse (15 % jfr. 10 %). Av de som önskade fortsätta i FM var det en högre andel som önskade stanna längre tid (40 % jfr. 33 % önskade stanna mer än 8 år).

Kvalitet

Psykologiska variabler

I tabell 18 nedan presenteras en jämförelse i de psykologiska variablerna med åren efter återinförd plikt

TABELL 18. PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA ÅREN 2018-2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Generell begåvning		Pliktförmåga		Befälslämplighet	
	<i>Mönstrade*</i>	<i>Nom.bara*</i>	<i>Mönstrade*</i>	<i>Nom.bara*</i>	<i>Mönstrade*</i>	<i>Nom.bara*</i>
2018	5,34 (1,79)	6,04 (1,38)	4,79 (1,57)	5,67 (0,94)	4,70 (1,49)	5,44 (0,97)
2019	5,50 (1,84)	6,23 (1,40)	4,78 (1,58)	5,75 (0,97)	4,69 (1,49)	5,52 (0,97)
2020	5,54 (1,84)	6,31 (1,40)	4,84 (1,52)	5,74 (0,94)	4,78 (1,45)	5,55 (0,98)
2021	5,54 (1,86)	6,47 (1,38)	4,78 (1,48)	5,79 (0,91)	4,71 (1,42)	5,57 (0,95)
2022	5,43 (1,89)	6,28 (1,38)	4,51 (1,58)	5,65 (0,89)	4,45 (1,57)	5,46 (1,00)

* $p < ,001$

¹⁷ Det ökade intresset för Hemvärnet som det rapporterats mycket om under 2022 speglas därmed inte i frågan.

De mönstrade 2022 presterade högre värden i generell begåvning jämfört med 2018 men lägre jämfört med 2019-2021. Värdena i pliktförmåga och befälslämplighet var de lägsta sedan värnplikts återinförande. Mönstret ser generellt ut på samma sätt bland de nomineringsbara där värdena i pliktförmåga och befälslämplighet var lägre än 2019-2021. Värdet i generell begåvning bland nomineringsbara sjönk från föregående år men var högre jämfört med 2018. Skillnaden i generell begåvning för nomineringsbara nådde en liten effektstorlek.

Medelvärden i psykologiska variabler för inskrivna/nomineringsbara fördelat på kön under de tidigare pliktåren 2003, 2008 samt 2022 presenteras i tabell 19.¹⁸

TABELL 19. PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR INSKRIVNA/NOMINERINGSBARA KVINNOR OCH MÄN, PLIKTÅREN 2003, 2008 SAMT 2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES

	Generell begåvning		Pliktförmåga		Befälslämplighet	
	Kvinnor*	Män*	Kvinnor*	Män*	Kvinnor*	Män*
2003	6,03 (1,50)	5,58 (1,66)	6,40 (1,32)	5,48 (1,42)	6,36 (1,29)	5,39 (1,42)
2008	5,78 (1,45)	5,50 (1,53)	6,10 (1,15)	5,80 (1,18)	5,88 (1,24)	5,52 (1,28)
2022	6,34 (1,33)	6,26 (1,39)	5,92 (0,95)	5,58 (0,86)	5,88 (1,05)	5,35 (0,95)

* $p < ,001$

Nomineringsbara kvinnor 2022 hade ett högre värde i generell begåvning jämfört med 2003 och 2008, men lägre i pliktförmåga och befälslämplighet. Det är viktigt att ha i åtanke att kvinnor 2003 och 2008 sökte baserat på frivillighet medan kvinnor 2022 i huvudsak pliktats.

De nomineringsbara männen 2022 hade högre värde i generell begåvning jämfört med de tidiga pliktåren. Resultatet i pliktförmåga var högre än 2003 men lägre än 2008, och befälslämpligheten var lägre jämfört med 2008. Skillnaderna nådde en liten effektstorlek, med undantag för män i befälslämplighet.

I bilaga 1 som jämför åren 2003, 2008, 2011–2022 presenteras även värdena för mönstrade individer.

¹⁸ Observera att under de år som jämförelserna gäller rådde inte samma urvalssystem. För män är förutsättningarna plikt (2003, 2008) jfr plikt+frivillighet (2022). För kvinnor frivillighet (2003, 2008) jfr plikt+frivillighet (2022).

Fysiologiska variabler

I tabell 20 presenteras en jämförelse i de psykologiska variablerna mellan 2022 och 2018-2021.

TABELL 20. FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA ÅREN 2018-2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Fysisk kapacitet		Muskelkapacitet		BMI	
	Mönstrade*	Nom.bara*	Mönstrade*	Nom.bara*	Mönstrade*	Nom.bara*
2018	5,69 (1,43)	5,90 (1,21)	6,44 (2,42)	6,79 (2,09)	23,51 (3,15)	23,39 (2,87)
2019	5,73 (1,47)	6,02 (1,28)	6,39 (2,36)	6,77 (2,07)	23,08 (3,34)	22,99 (2,84)
2020	5,63 (0,82) ^a	5,75 (0,70) ^a	6,07 (2,48)	6,49 (2,22)	23,36 (3,28)	23,27 (2,86)
2021	5,73 (1,42)	6,09 (1,23)	5,90 (2,58)	6,40 (2,92)	23,09 (3,23)	23,02 (2,73)
2022	5,79 (1,49)	6,12 (1,29)	6,05 (2,51)	6,57 (2,18)	22,93 (3,24)	22,79 (2,79)

* $p < ,001$ ^a Pga covid-19 och de begränsningar i mönstring det medförde 2020 baserades värdet i fysisk kapacitet på självskattningar.

De mönstrande 2022 presterade signifikant högre värden i fysisk kapacitet jämfört med tidigare.¹⁹ De mönstrande 2022 presterade lägre i muskelkapacitet jämfört med 2018-2019, men högre än 2021. Mönstret för nomineringsbara var detsamma, högre fysisk kapacitet jämfört med 2018-2020 och lägre i muskelkapacitet jämfört med 2018-2019, men högre än 2021. BMI var lägre jämfört med tidigare år både bland mönstrande och nomineringsbara. Skillnaden i fysisk kapacitet för nomineringsbara nådde en liten effektstorlek.

I tabell 21 presenteras medelvärden för inskrivna/nomineringsbara kvinnor och män i de fysiologiska variablerna fysisk kapacitet, muskelkapacitet och BMI under åren 2003, 2008 och 2022.²⁰

TABELL 21. FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR INSKRIVNA/NOMINERINGSBARA KVINNOR OCH MÄN, ÅREN 2003, 2008 SAMT 2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Fysisk kapacitet		Muskelkapacitet		BMI	
	Kvinnor**	Män**	Kvinnor**	Män**	Kvinnor	Män*
2003	5,57 (0,94)	6,21 (1,32)	2,44 (1,16)	5,74 (1,82)	23,04 (2,95)	22,80 (3,20)
2008	5,45 (0,91)	6,40 (1,22)	3,08 (1,16)	6,67 (1,56)	23,08 (2,63)	22,89 (2,95)
2022	5,16 (0,96)	6,36 (1,24)	3,31 (1,37)	7,37 (1,47)	22,92 (2,60)	22,76 (2,77)

** $p < ,001$ * $p < ,05$

¹⁹ Observera att värdena år 2020 baserades på självskattningar på grund av covid-19.

²⁰ Observera att under de år som jämförelserna gäller rådde inte samma urvalssystem. För män är förutsättningarna plikt (2003, 2008) jfr plikt+frivillighet (2022). För kvinnor frivillighet (2003, 2008) jfr plikt+frivillighet (2022).

Nomineringsbara kvinnor 2022 hade lägre värden i fysisk kapacitet jämfört med inskrivna kvinnor 2003 och 2008 men högre muskelkapacitet. Män hade högre värden i fysisk kapacitet jämfört med 2003, och högre muskelkapacitet jämfört med båda åren. Männens BMI var lägre än 2008. Skillnaderna i muskelkapacitet nådde medium effektstyrka, skillnaden i fysisk kapacitet för kvinnor nådde en liten effektstyrka. I bilaga 1 som jämför åren 2003, 2008, 2011-2022 presenteras även värdena för mänstrade individer.

Lägsta kravprofil

Lägsta kravprofilen för att kunna antas till grundutbildningen bygger bland annat på psykiska och fysiska kvaliteter. Den lägsta kravprofilen avspeglar variationer i rekryteringsunderlagets kvalitet på ett mer rättvist sätt än andelen som blir nomineringsbara. Om en mänstrad individ blir nomineringsbar beror dels på om vederbörande uppfyller kraven mot den matchade utbildningsplatsen, dels på FM behov och antalet mänstrande. Andelen av de mänstrade som uppfyllde kraven i den lägsta kravprofilen var lägre 2022 (39 %) jämfört med 2018-2021 (41-46 %).

Andel kvinnor och utrikesfödda

I tabell 22 presenteras en jämförelse över andelen mänstrande och nomineringsbara kvinnor och utrikesfödda 2022 med åren 2018-2021.

TABELL 22. JÄMFÖRELSE ANDEL KVINNOR OCH UTRIKESFÖDDA AV TOTALEN MÖNSTRANDE OCH NOMINERINGSBARA 2018-2022, PROCENT.

	Kvinnor		Utrikesfödda	
	Mönstrade*	Nomineringsbara*	Mönstrade*	Nomineringsbara
2018	23,5	16,9	9,7	6,5
2019	22,3	17,0	10,8	5,5
2020	28,0	21,4	10,8	8,1
2021	31,4	25,0	12,2	7,0
2022	27,9	19,9	12,9	7,0

* $p < ,001$

Sedan könsneutral värnplikt infördes har antalet kvinnor ökat i rekryteringsunderlaget, 2022 var det fler kvinnor än de separata åren 2018-2020. Antalet och andelen kvinnor som mänstrar och blir nomineringsbara ökade jämfört med 2018-2019. Dock var andelen mänstrande och nomineringsbara kvinnor 2022 lägre jämfört med 2021 (20 % jfr 25 % nomineringsbara).²¹ (Andelen frivilligt

²¹ 2003 var andelen inskrivna kvinnor 3 % och 2008 6 % (Rekryteringsmyndigheten, 2017).

sökande kvinnor minskade 2022 och var lägre än 2019-2021, bland de pliktade ligger andelen kvinnor stabil på 49 procent åren 2018-2022).

Antalet och andelen utrikesfödda bland frivilliga var högre 2022 jämfört 2018-2020, andelen mönstrande var högre 2022 jämfört med 2018 och bland nomineringsbara fanns inga skillnader.²²

Jämförelse med år av helt frivilligbaserad rekrytering

Kvantitet

Förändringar under frivilligåren 2011-2017 med bland annat olika ansökningsförfaranden (omgångar 2011-2014, resp. flexibel antagning 2014-2017) och olika långa tidsperioder medför svårigheter att jämföra numerären. På ett övergripande plan var antalet frivilligt sökande 2022 lägre än åren 2011-2017, men totalt sett var rekryteringsunderlaget 2022 avsevärt större i och med de årskullspliktade.

Demografi

Den könsneutrala värnplikten medför att en högre andel av det totala rekryteringsunderlaget 2022 var kvinnor jämfört med åren med frivilligbaserad rekrytering (se tabell 26 för en detaljerad beskrivning). Bland de frivilligt sökande 2022 var en högre andel kvinnor jämfört med 2011-2012. Plikten påverkar även att medelåldern i rekryteringsunderlaget 2022 (18,6 år) var lägre jämfört med frivilligåren. Medelåldern hos de frivilligt sökande 2022 var högre (23,7 år) jämfört med åren 2011-2016. Att medelåldern är högre bland de som söker frivilligt kan troligtvis förklaras med att 18-åriga individer 2022 har besvarat mönstringsunderlaget.

I rekryteringsunderlaget 2022 var andelen som skattade sin kondition och muskelstyrka som bättre än jämnårigas lägre jämfört med de frivilligt sökande åren 2011-2017, det skiljde cirka 30 procentenheter dem emellan och skillnaden nådde medium effektstyrka. Jämförs enbart de frivilligt sökande 2022 med frivilligåren skilde det inte mer än två (muskelstyrka) till sex (kondition) procentenheter.

Av de demografiska variabler som presenterades i tabell 6 (sidan 24f) skilde sig 2022 års rekryteringsunderlag från rekryteringsunderlagen 2011-2017 i samtliga variabler. Här kommenteras de variabler och kategorier där rekryteringsunderlaget 2022 skilde sig fem procentenheter eller mer från frivilligåren. Observera att svaren

²² Andelsmässigt var mönstrade och nomineringsbara högre jämfört med de tidiga värnpliktsåren 2003 (6,5 % och 4,5 %) och 2008 (4,5 % och 3,4 %) (baserat på data från tidigare underlag).

endast innefattar de frivilligt sökande då dessa bakgrundsfrågor inte finns med i mönstringsunderlaget som de pliktade besvarar. Flera av skillnaderna beror troligtvis på den återinförda plikten som påverkar att andelen 18-åringar pliktas istället för att söka frivilligt. Det medför till exempel att andelen i åldersgrupperna 20-24, 25-29 och 30 eller äldre var högre bland de frivilliga 2022 (liten effektstyrka), att andelen med grundskola som högsta utbildningsnivå var högre och andelen med gymnasial utbildning längre än två år var lägre samt att andelen som arbetade var högre (liten effektstyrka). Andelen utrikesfödda var högre 2022, och det fanns även en skillnad på fem procent i andelen födda utanför Europa, 11 procent 2022 jämfört med 6 procent 2011-2017. Det var en lägre andel av de frivilliga 2022 som hade flickvän/pojkvän utan att vara sambo, det var en högre andel som bodde i en storstad. Andelen som skrivit högskoleprovet var lägre 2022.

Kvalitet

Psykologiska variabler

I tabell 23 redovisas resultaten i generell begåvning, pliktförmåga och befälslämplighet för samtliga mönstrande och nomineringsbara 2022 (dvs pliktade och frivilliga) samt frivilligåren 2011-2017. För frivilligåren presenteras medelvärde, standardavvikelse samt lägsta och högsta medelvärde för åren.

TABELL 23. PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA, NUVARANDE PLIKTÅR (2022) SAMT FRIVILLIGÅREN (2011-2017). MEDELVÄRDE (MIN OCH MAX) SAMT STANDARDAVVIKELSE I PARENTES. SIGNIFIKANS MARKERAD MED *.

	2022	Frivilligåren 2011-2017	
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>min max</i>
Generell begåvning			
<i>Mönstrade*</i>	5,43 (1,89)	5,69 (1,60)	5,57 5,77
<i>Nomineringsbara*</i>	6,28 (1,38)	6,05 (1,39)	5,94 6,21
Pliktförmåga			
<i>Mönstrade*</i>	4,51 (1,58)	5,40 (1,58)	5,04 5,84
<i>Nomineringsbara*</i>	5,65 (0,89)	5,99 (1,16)	5,79 6,25
Befälslämplighet			
<i>Mönstrade*</i>	4,45 (1,57)	5,16 (1,52)	4,83 5,49
<i>Nomineringsbara*</i>	5,46 (1,00)	5,64 (1,20)	5,43 5,83

* $p < ,001$

Värdena i de psykologiska testerna bland de mönstrade i rekryteringsunderlaget 2022 var statistiskt signifikant lägre jämfört med samtliga år med frivillighet. Nomineringsbara 2022 presterade högre värde i generell begåvning jämfört med

frivilligåren, men lägre värden i pliktförmåga och befäslämplighet. Skillnaderna hade ingen effektstyrka. Uppdelat på kön ser mönstret ut på ett liknande sätt, se bilaga 1.

Fysiologiska variabler

I tabell 24 redovisas resultaten i fysisk kapacitet, muskelkapacitet och BMI för samtliga mönstrande och nomineringsbara 2022 samt frivilligåren 2011-2017. För frivilligåren presenteras medelvärde, standardavvikelse samt lägsta och högsta medelvärde för åren.

TABELL 24. FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRANDE OCH NOMINERINGSBARA, NUVARANDE PLIKTÅR (2022) SAMT FRIVILLIGÅREN (2011-2017). MEDELVÄRDE (MIN OCH MAX) SAMT STANDARD-AVVIKELSE I PARENTES. SIGNIFIKANS MARKERAD MED *.

	2022	Frivilligåren 2011-2017		
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
Fysisk kapacitet				
<i>Mönstrade **</i>	5,79 (1,49)	5,96 (1,38)	5,71	6,16
<i>Nomineringsbara*</i>	6,12 (1,29)	6,17 (1,21)	5,99	6,37
Muskelkapacitet				
<i>Mönstrade **</i>	6,05 (2,51)	6,87 (2,14)	6,72	7,04
<i>Nomineringsbara**</i>	6,57 (2,18)	7,07 (1,97)	6,83	7,32
BMI				
<i>Mönstrade **</i>	22,93 (3,24)	23,89 (3,11)	23,86	23,94
<i>Nomineringsbara**</i>	22,79 (2,73)	23,81 (2,91)	23,77	23,90

** $p < ,001$ * $p < ,05$

Mönstrade och nomineringsbara 2022 presterade lägre värden i fysisk kapacitet och muskelkapacitet samt hade lägre BMI jämfört med 2011-2017. Skillnaderna hade ingen effektstyrka. Uppdelat på kön ser mönstret ut på ett liknande sätt, se bilaga 1.

Lägsta kravprofil

Nedan i tabell 25 visas andelen som uppfyllde lägsta kravprofilen och andelen nomineringsbara av de mönstrade uppdelade på 2022 samt frivilligåren.²³

²³ Ofullständig data för 2011 och 2012 på lägsta kravprofil.

TABELL 25. ANDELEN SOM UPPFYLLT LÄGSTA KRAVPROFILIEN SAMT ANDELEN NOMINERINGSBARA AV DE MÖNSTRADE UPPDELADE PÅ 2022 SAMT FRIVILLIGÅREN 2013-2017. FÖR FRIVILLIGÅREN ÄVEN MIN OCH MAXANDELAR ÖVER ÅREN.

	2022	Frivilligåren 2011-2017		
	<i>Andel</i>	<i>M andel</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
Lägsta kravprofil av mönstrade ^{a *}	39,3	62,8	57,6	67,5
Nomineringsbara av mönstrade*	27,4	45,1	39,0	51,1

*a 2013-2017 * p < ,001*

Andelen av de mönstrade som uppfyllde den lägsta kravprofilen och som blev nomineringsbara var lägre 2022 jämfört med frivilligåren. Skillnaderna nådde en liten effektstorlek. Resultatet är inte förvånande enligt resonemanget ovan om fler mönstrade i pliktsystemet.

Andel kvinnor

En jämförelse av andelen kvinnor i antagningsprocessens olika steg mellan 2022 samt frivilligåren 2011-2017 presenteras i tabell 26.

TABELL 26. JÄMFÖRELSE ANDEL KVINNOR 2022 SAMT 2011-2017, PROCENT. FÖR FRIVILLIGÅREN PRESENTERAS ETT MEDELVÄRDE PÅ PROCENTANDELEN KVINNOR ÖVER ÅREN. FÖR FRIVILLIGÅREN ÄVEN MIN OCH MAXANDELAR ÖVER ÅREN.

	2022	Frivilligåren 2011-2017		
	<i>Andel</i>	<i>M andel</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
Inledande test**	45,9	18,4	12,7	19,6
Godkända på inledande test ^a	19,9 ^a	18,8	13,7	20,3
Mönstring**	27,9	16,0	12,4	16,9
Lägsta krav**	18,9	14,6	12,7	15,6
Nomineringsbar**	19,9	15,4	12,3	19,1

*** p < ,001 * p < ,05 a) endast frivilliga*

Andelen kvinnor i rekryteringsunderlaget 2022 var högre i samtliga steg jämfört med frivilligåren. En stor del av förklaringen ligger givetvis i att kvinnor numera lyder under pliktlagen. Sett enbart till de frivilligt sökande kvinnorna 2022 så var det en högre andel i de två första stegen i tabell 26, i övrigt inga skillnader. Skillnaderna nådde en liten effektstyrka.

Antalet kvinnor i rekryteringsunderlaget var högre 2022 jämfört med de frivilliga rekryteringsunderlagen, mycket beroende på plikten. Räkna man endast de frivilligt sökande kvinnorna 2022 så var de något färre jämfört med 2011-2017.

Andel utrikesfödda

En jämförelse av andelen utrikesfödda i antagningsprocessens olika steg under år 2022 samt 2011-2017 presenteras i tabell 27. Observera att underlaget endast består av de frivilligt sökande 2022 då frågan endast ställs i provningsunderlaget.

TABELL 27. JÄMFÖRELSE ANDEL UTRIKESFÖDDA 2022 SAMT 2011-2017, PROCENT. FÖR FRIVILLIGÅREN PRESENTERAS ETT MEDELVÄRDE PÅ PROCENTANDELEN UTRIKESFÖDDA ÖVER ÅREN SAMT ÄVEN MIN- OCH MAXANDELAR ÖVER ÅREN.

	2022	Frivilligåren 2011-2017		
	<i>Andel</i>	<i>M andel</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
Prövningsunderlag*	15,2	8,9	7,6	10,8
Godkända provningsunderlag*	14,8	8,4	6,9	10,2
Mönstring*	12,9	7,7	6,5	8,6
Lägsta krav*	8,7	5,5	5,0	7,2
Nomineringsbar	7,0	5,2	4,7	6,0

* $p < ,001$

Andelen utrikesfödda 2022 var högre än frivilligåren i samtliga steg, förutom bland nomineringsbara. Skillnaderna nådde en liten effektstyrka.

Diskussion

Kvantitet

Rekryteringsunderlaget 2022 består av svarande på mönstringsunderlaget (plikttade) och provningsunderlaget (frivilliga) under perioden 1 januari 2022 till 31 december 2022 och innefattar 114 577 individer, varav 89 procent är pliktade. Antalet i rekryteringsunderlaget är fler än tidigare år. Fler än tidigare har mönstrat, 21 361 individer (jfr 17 545 år 2020), 5 587 blev sedan nomineringsbara (vilket är något lägre jämfört med 6 051 år 2020). Ökningen i antalet mönstrade innebär att det finns fler att selektera bland, vilket avspeglas i att en lägre andel av de mönstrande blir nomineringsbara. Sedan 2019 har de nomineringsbara täckt FM tillgängliga utbildningsplatser. Målet för 2022 var att 5 000 skulle skrivas in för värnplikt och under året påbörjade 5 475 totalförsvarspliktiga²⁴ sin grundutbildning, (Försvarsmakten, 2023a). FM har som mål att ytterligare öka numerären till 8 000 år 2025 (Prop. 2020/21:30) och värnplikten innebär förbättrade möjligheter till att tillräcklig numerär påbörjar militär grundutbildning och möjliggör en långsiktig personalförsörjning.

Det förändrade säkerhetspolitiska läget och FM förstärkning på Gotland bidrog tidigt under 2022 till ett ökat intresse för FM (Försvarsmakten, 2022b), bland annat var ansökningarna till Hemvärnet sex gånger fler än åren tidigare (Försvarsmakten, 2023b). Antalet frivilligt sökande i rekryteringsunderlaget ökade drastiskt i samband med Rysslands fullskaliga invasion i Ukraina i slutet av februari 2022. Den markanta ökningen höll i sig cirka en månad. De frivilligt sökande under denna period var något äldre än övriga och de hade mer intresse av armén och att fortsätta i FM efter grundutbildningen som hemvärnssoldat. Antalet platser vid mönstringen ligger fast vilket innebar att huvuddelen av de sökande i samband med invasionen inte mönstrade, och vid mönstringen var deras resultat snarlika övriga mönstrade.

²⁴ Observera att underlaget som föreliggande rapport bygger på inte är detsamma som FM årsrapport. Detta kan medföra skillnader i numerär.

Sveriges ansökan och erbjudande om Natomedlemskap hade inte samma påtaglig effekt i antalet frivilliga ansökningar.

I provningsunderlaget noteras att antalet som kommit i kontakt med någon med erfarenhet av värnplikten ökat, vilket betyder att bilden av FM når ut till fler unga i och med plikten.

Sedan återinförandet av värnplikt har andelen rekryter som väljer att fortsätta sitt engagemang i FM minskat jämfört med åren med enbart frivillig rekrytering. Bland de frivilligt sökande är intresset för att fortsätta högt, drygt 70 procent vill fortsätta i FM efter grundutbildningen.²⁵ I GU-enkäten 2022, som besvaras av samtliga värnpliktiga, var det 50 procent som svarade att de avsåg fortsätta sitt engagemang inom FM, ett värde som tidigare legat mellan 47 och 56 procent (Kantar Sifo, 2022). I realiteten var det 35 procent av de som slutförde sin grundutbildning 21/22 som fortsatte sitt engagemang (Försvarsmakten 2023b).

Kvalitet

Kvaliteten bland alla mönstrande i rekryteringsunderlaget 2022 är något lägre jämfört med pliktåren 2018-2021. Värdena i pliktförmåga och befälslämplighet är de lägsta sedan pliktens återinförande. Värdet i generell begåvning som tidigare ökat år för år är endast högre jämfört med det första året (2018) med återinförd plikt. Däremot är värdet i fysisk kapacitet bättre än tidigare.

Kvinnor hade fram till 2018 alltid presterat högre värden än män i pliktförmåga och befälslämplighet. Sedan den könsneutrala värnpliktens införande har männen högre medelvärde i generell begåvning och pliktförmåga, medan befälslämpligheten varit lika mellan könen.

Jämfört med frivilligåren 2011-2017 är kvaliteten 2022 lägre, men dessa skillnader når som högst till en liten effektstorlek. Bland de nomineringsbara presterar gruppen 2022 högre värden i generell begåvning, men i övrigt är kvaliteten lägre jämfört med frivilligåren. Även här når skillnaderna som högst endast en liten effektstorlek. Resultatet kan ses som en effekt av att en större andel av de mönstrade är pliktade, vilket medför att gruppen också blir mer heterogen. I och med den heterogena gruppen samt att antalet mönstrande stigit markant sedan värnpliktens införande kan resultatet i högre grad avspegla en tänkt normalpopulation. Olika personalförsörjningssystem innebär också olika förutsättningar för urvalet. I ett system där en stor andel av ålderskohorten kallas till mönstring kan det finnas incitament för mönstrande med lägre motivation att inte prestera så bra de kan (t.ex. för att undgå värnplikt och istället kunna arbeta) medan det i en helt frivillig process kan antas att sökande i högre grad försöker visa sig från sin bästa sida i syfte att antas. I den återinförda värnplikten beaktas de pliktades vilja och motivation för en militär

²⁵ Med fortsatt engagemang avses här en högre tillgänglighet än krigsplacering som totalförsvarspliktig.

grundutbildning i urvalet. Tre av tio pliktade är positivt inställda till att göra värnplikten, vilket är i linje eller något lägre jämfört med de år som det går att jämföra med (2020 - 2021).

Social representativitet

En könsneutral värnplikt är relativt unikt i världen, fränsett Sverige är det endast Norge som har ett urvalssystem som bygger på att kvinnor och män agerar under lika premisser (Persson & Sundevall, 2019). Ett pliktbaserat könsneutralt personalförsörjningssystem kan i högre grad bidra till en representativitet i kön, socioekonomisk status, uppväxtort med mera än ett frivilligbaserat system. Dock är det endast kön av dessa variabler som kan studeras i mönstringsunderlaget.

Den frivilliga rekryteringen till grundutbildningen, provningsunderlaget, lockar fortsatt i huvudsak unga svenskfödda män; totalt sett är 67 procent av de frivilligt sökande svenskfödda män och 3 procent utrikesfödda kvinnor (andelen svenskfödda män ökar under antagningsprocessens gång medan andelen utrikesfödda kvinnor minskar).

Kvinnor

Den frivilliga rekryteringen till grundutbildningen, provningsunderlaget, lockar fortsatt i huvudsak unga svenskfödda män; totalt sett är 67 procent av de frivilligt sökande svenskfödda män och 3 procent utrikesfödda kvinnor (andelen svenskfödda män ökar under antagningsprocessens gång medan andelen utrikesfödda kvinnor minskar).

Att öka andelen kvinnor i grundutbildningen är avgörande för andelen kvinnor på alla nivåer i FM. Tidigare år har statistik från antagningen till officersprogrammet (OP) (Österberg, 2019) visat att andelen kvinnor som påbörjat OP legat ungefär två procentenheter under andelen nomineringsbara kvinnor (Svensén & Jonsson, 2021). Under 2020 och 2021 nådde och överskred FM sin målsättning för andel kvinnor som påbörjar sin officersutbildning (Försvarsmakten, 2022a). För 2022 ökade målsättningen samtidigt som andelen kvinnor på OP minskade något (Försvarsmakten, 2023b). En del av förklaring till den ökade andelen kvinnor på OP de senaste åren tros vara den återinförda värnplikten, då många sökande går direkt från värnplikten till OP.

Utrikesfödda

Andelen utrikesfödda bland de frivilligt sökande i rekryteringsunderlaget 2022 är högre än tidigare år. Likt tidigare år minskar andelen frivilligt sökande individer med annan bakgrund än svensk under antagningsprocessen och landar till slut på 7 procent av de nomineringsbara. Det är en ökning jämfört med frivilligåren. En lägre

andel utrikesfödda än svenskfödda mönstrar, trots att det inte finns några skillnader i godkända provningsunderlag. Vid mönstringen uppfyller utrikesfödda även i lägre grad de lägsta kraven och blir inte nomineringsbara i samma utsträckning som svenskfödda. Utrikesfödda tycks ha mindre kontakt med försvaret än svenskfödda då de mer sällan känner någon som gjort värnplikt eller arbetat i FM.

Andelen av den svenska befolkningen födda i ett annat land än Sverige med svenskt medborgarskap var 12,9 procent år 2022 (Statistiska Centralbyrån, 2023). Det innebär att andelen utrikesfödda av de frivilligt sökande är något högre (15,2 %) jämfört med populationen. Det finns ingen uppgift om hur stor andel av de som besvarat mönstringsunderlaget som är utrikesfödda. Eftersom de pliktade utgör huvuddelen av rekryteringsunderlaget, totalt och av nomineringsbara, så går det inte säga om andelen utrikesfödda i hela rekryteringsunderlaget överensstämmer med populationen eller inte.

Utbildning och sysselsättning

Hälften av de frivilligt sökande till den militära grundutbildningen uppger arbete som huvudsaklig sysselsättning och cirka fyra av tio studier. Två tredjedelar av de pliktade läser på ett högskoleförberedande gymnasieprogram vilket kan innebära att de i många fall har för avsikt att fortsätta utbilda sig. Konkurrens från högskolor kan bidra negativt till rekryteringen till försvaret (Apt, 2010). Under pandemiåren började fler än vanligt att studera (Universitets- och högskolerådet, 2021). När restriktionerna började lätta och den privata tjänstesektorn öppnade igen var det många ungdomar som fick jobb. Dessa två faktorer har bidragit till att arbetslösheten i maj 2022 bland ungdomar var den lägsta sedan 2008 (Arbetsförmedlingen, 2022). Försvarets rekryteringsframgångar har starka samband med den rådande arbetslösheten i samhället, detta har både nationella och internationella studier visat (Bäckström, 2018; Jonsson, 2009; Szvircsev Tresch, 2010).

Fortsatt forskning

Föreliggande studie kommer fortsatt studera rekryteringsunderlaget, både värnpliktiga och frivilliga. Rekryteringsunderlagets fortsatta kvantitet och kvalitet är av central betydelse för Sveriges försvar och bör fortsatt följas i detalj. Fördelen med föreliggande studie är att den tillgodoser behovet av longitudinell uppföljning av rekryteringsunderlaget istället för att göra enstaka nedslag (jfr. tvärsnittsstudie). För en mer fullständig bild av rekryteringsutfall och personalluppfyllnaden bör individerna systematiskt följas longitudinellt längre än till det att de blir nomineringsbara. En sådan typ av uppföljning möjliggör även prognostiska valideringsstudier som kan ge ökad kunskap för att utveckla selektionen.

Referenser

- Apt, W. (2010). The socio-demographic context of military recruitment in Europe: a differentiated challenge. I T. Szvircsev Tresch, & C. Leuprecht (Red.), *Europe without soldiers? Recruitment and retention across the armed forces of Europe* (s. 63-81). Montreal and Kingston: Queen's Policy Studies Series, McGill-Queen's University Press.
- Arbetsförmedlingen (2022). *Rekordlåg arbetslöshet bland ungdomar*. Hämtad från <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/pressmeddelanden?id=462128A73FFA08E4&pageIndex=9&year=2022&uniqueIdentifier=Riket>
- Brandow, C. (2016). *Erfarenheter av övergången från ett pliktbaserat till ett frivilligbaserat försvar i Europa – en litteraturgenomgång*. (PM ISS/LC 6-2016). Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.
- Bäckström, P. (2018). Are economic upturns bad for military recruitment? A study on Swedish regional data 2011-2015. *Defence and Peace Economics*. <https://doi.org/10.1080/10242694.2018.1522572>
- Carlstedt, B. (2000). *Cognitive abilities: Aspects of structure, process, and measurement*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Carlstedt, B. (2006). *Har försvarsmaktens omstrukturering förändrat värnpliktspopulationens kvalitet?* (Rapport Serie I:26). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för ledarskap och management.
- Carlstedt, B., & Annell, S. (2010). *I-prov 2000 för urval av personal till det rekryterade försvaret*. (PM ILM-K 2-2010). Försvarshögskolan, Institutionen för ledarskap och management.
- Een Vandag. (2022, 8 april). *Ministerie kijkt naar dienstplicht volgens Zweeds model: zo lossen zij het personeelstekort op*. [Ministeriet tittar på värnplikt enligt svensk modell: så löser de personalbristen]. Hämtad från

<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ministerie-kijkt-naar-dienstplicht-volgens-zweeds-model-zo-lossen-zij-het-personeelstekort-op/>

- Försvarmakten. (2016). *Personalläget i Försvarmakten december 2015*.
- Försvarmakten. (2017). *Försvarmaktens Årsredovisning 2017*.
- Försvarmakten. (2020). *Försvarmaktens verksamhetsplan 2020-2026*. FM2019-9956:8.
- Försvarmakten. (2022a). *Försvarmaktens Årsredovisning 2021*.
- Försvarmakten (2022b, 8 februari). *Starkt ökat intresse för Försvarmakten*. Hämtad från <https://www.forsvarmakten.se/sv/aktuellt/2022/02/starkt-okat-intresse-for-forsvarmakten/>
- Försvarmakten. (2023a). *Försvarmaktens Årsredovisning 2022. Bilaga 1 Personalberättelse*.
- Försvarmakten (2023b). *Personalläget i Försvarmakten december 2022*.
- Guttman, L. (1977). What is what in statistics. *Journal of Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)*, 26(2), 81-107.
- Hugger, J. (2016, Augusti 23). Germany considers plan to bring back conscription. *The Telegraph*. Hämtad från <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/23/germany-considers-plan-to-bring-back-cription/>
- Jonsson, E. (2009). *Erfarenheter avseende personalförsörjning från länder som övergått från pliktbaserat till frivilligbaserat försvar*. (PM ILM-K 1-2009). Försvarshögskolan, Institutionen för ledarskap och management.
- Jonsson, E. (2013). *Rekryteringsunderlaget 2013: Det tredje året med ett frivilligbaserat försvar*. (Rapport Serie I:85). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.
- Jonsson, E. (2015). *Rekryteringsunderlaget 2014: Från ansökningsomgångar till flexibel antagning*. (Rapport Serie I:95). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.
- Jonsson, E. (2016). *Rekryteringsunderlaget 2015: Sista året med GMU*. (Rapport Serie I:100). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.
- Jonsson, E. (2017). *Rekryteringsunderlaget 2016: Första året med sökande till en sammanhållen militär grundutbildning*. (Rapport Serie I:105). Karlstad:

Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.

Jonsson, E., & Carlstedt, B. (2012). *Rekryteringsunderlaget 2012: Det andra året med ett frivilligbaserat försvar*. (Rapport Serie I:79). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.

Jonsson, E., Lindgren R-M., & Larsson, G. (2011). *Rekryteringsunderlaget 2011: Det första året med ett frivilligbaserat försvar*. (Rapport Serie I:70). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för ledarskap och management.

Jonsson, E., & Svensén, S. (2017). *Rekryteringsunderlaget 2017: Sista året med helt frivilligbaserad rekrytering till den militära grundutbildningen*. (Rapport Serie I:106). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.

Kantar Sifo. (2022). *GU-enkäten 2022, Slutrapport 2022 Försvarsmakten*. Power point presentation.

Library of Congress (2023, 19 April). *Latvia: New Law Introduces Compulsory Military Service Starting in January 2024*. Hämtad från <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2023-10-04/latvia-new-law-introduces-compulsory-military-service-starting-in-january-2024/>

Persson, S., & Sundevall, F. (2019). Conscripting women: gender, soldiering, and military service in Sweden 1965–2018. *Women's History Review*, 28(7), 1039-1056.

Prop. 2009/10:160. *Modern personalförsörjning för ett användbart försvar*.

Prop. 2020/21:30. *Totalförsvaret 2021-2025*.

Regeringskansliet. (2017). *Regeringen återaktiverar mönstring och grundutbildning med värnplikt*. Hämtad från <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/03/regeringen-ateraktiverar-monstring-och-grundutbildning-med-varnplikt/> Publicerad 2 mars 2017.

Regeringskansliet. (2019). *Värnkraft - Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025*. Ds 2019:8

Rekryteringsmyndigheten. (2017). *Statistik från 2008*. Hämtad från http://www.rekryteringsmyndigheten.se/contentassets/50cec14487104438ad9c297d084587fd/statistik_monstring2008.pdf

SOU 2016:63. *En robust personalförsörjning av det militära försvaret*.

- Statistiska Centralbyrån. (2023). *Befolkningsstatistik i sammandrag 1960–2022*. Hämtad från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/befolkningsstatistik-i-sammandrag/befolkningsstatistik-i-sammandrag/>
- Svensén, S., & Jonsson, E. (2019). *Rekryteringsunderlaget 2018: Återinförd värnplikt kompletterad med frivillighet*. (Rapport Serie I:121). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapscentrum.
- Svensén, S., & Jonsson, E. (2020). *Rekryteringsunderlaget 2019*. (Rapport Serie I:123). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapsavdelningen.
- Svensén, S., & Jonsson, E. (2021). *Rekryteringsunderlaget 2020*. (Rapport Serie I:127). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap, Ledarskapsavdelningen.
- Svensén, S., & Jonsson, E. (2022). *Rekryteringsunderlaget 2021*. (Rapport Serie I:132). Karlstad: Försvarshögskolan, Institutionen för ledarskap och ledning.
- Svenska Dagbladet. (2022, 6 Juli). *Lettland återinför allmän värnplikt*. Hämtad från <https://www.svd.se/a/BjgVl/lettland-aterinfor-allman-varnplikt>
- Szvircevs Tresch, T. (2010). *Who will stay in the armed forces: The best or the worst of the desperate?* Paper presented at the DefenceIQ's Recruitment and Retention 2010, London, UK, 6-7 December 2010.
- Szvircevs Tresch, T., & Leuprecht, C. (Red.). (2010). *Europe without soldiers? Recruitment and retention across the armed forces of Europe*. Montreal and Kingston: Queen's Policy Studies Series, McGill-Queen's University Press.
- Universitets- och högskolerådet. (2021). *Rekord i antal sökande till högskolan – men en avmattning*. Hämtat 5 juli 2022 från <https://www.uhr.se/om-uhr/nyheter/2021/rekord-i-antal-sokande-till-hogskolan--men-en-avmattning/>
- Österberg, J. (2019, November). *Filling the officer ranks? The reintroduction of conscription*. Paper presenterat vid ISMS, Wien.

Bilaga 1: Jämförelse av kvaliteter för mönstrade och nomineringsbara kvinnor och män 2003-2022

Kvinnor

TABELL 1. PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA KVINNOR, ÅREN 2003, 2008 OCH 2011-2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Generell begåvningen		Pliktformåga		Befälslämplighet	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003	5,84 (1,58)	6,03 (1,50)	5,94 (1,60)	6,40 (1,32)	5,96 (1,54)	6,36 (1,29)
2008	5,50 (1,59)	5,78 (1,45)	5,73 (1,48)	6,10 (1,15)	5,69 (1,45)	5,88 (1,24)
2011	5,44 (1,56)	5,67 (1,19)	5,89 (1,50)	6,32 (1,23)	5,73 (1,51)	6,05 (1,33)
2012	5,52 (1,53)	5,91 (1,40)	5,69 (1,50)	6,11 (1,18)	5,47 (1,46)	5,79 (1,24)
2013	5,48 (1,52)	5,80 (1,30)	5,52 (1,53)	6,00 (1,14)	5,39 (1,45)	5,78 (1,14)
2014	5,60 (1,54)	5,95 (1,33)	5,60 (1,55)	6,15 (1,16)	5,47 (1,50)	5,92 (1,19)
2015	5,64 (1,49)	5,85 (1,23)	5,20 (1,62)	5,84 (1,11)	5,10 (1,58)	5,62 (1,12)
2016	5,49 (1,56)	5,84 (1,34)	5,16 (1,64)	5,94 (1,10)	5,04 (1,52)	5,67 (1,05)
2017	5,63 (1,64)	6,02 (1,43)	5,25 (1,67)	6,05 (1,10)	5,18 (1,57)	5,82 (1,08)
2018	5,10 (1,79)	6,01 (1,32)	4,72 (1,63)	5,84 (1,00)	4,76 (1,56)	5,70 (1,02)
2019	5,44 (1,83)	6,22 (1,38)	4,83 (1,64)	5,93 (0,98)	4,81 (1,56)	5,78 (0,95)
2020	5,38 (1,81)	6,21 (1,35)	4,77 (1,64)	5,90 (0,99)	4,83 (1,59)	5,79 (1,09)
2021	5,38 (1,81)	6,31 (1,32)	4,64 (1,52)	5,81 (0,92)	4,66 (1,49)	5,69 (0,95)
2022	5,34 (1,90)	6,34 (1,33)	4,40 (1,71)	5,91 (0,95)	4,47 (1,75)	5,88 (1,05)

TABELL 2. SIGNIFIKANSNIVÅ OCH EFFEKTSTORLEK PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA KVINNOR, ÅREN 2003/2008, 2011-2017 SAMT 2018-2021 JFR. 2022.

	Generell begåvningen		Pliktformåga		Befälslämplighet	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003/08, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	liten	-	liten	liten	liten
2011-17, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	liten	medel	liten	medel	-
2018-21, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	-	-	-	-	-

Det finns statistiskt signifikanta skillnader i samtliga psykologiska variabler mellan år för de mönstrade och nomineringsbara kvinnorna. Resultaten i generell begåvning för de mönstrade kvinnorna är relativt stabila över tid. Värdena hos de nomineringsbara kvinnorna har ökat under de senaste åren.

Värdena i pliktförmåga och befälslämplighet bland de mönstrade är lägre jämfört med frivillighetens första år och har fortsatt minska efter pliktens återinförande. Bland de nomineringsbara kvinnorna var värden i pliktförmåga och befälslämplighet relativt stabila under frivilligåren. Värdena i pliktförmåga och befälslämplighet bland nomineringsbara har varit stabilt de senaste åren

TABELL 3. FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA KVINNOR, ÅREN 2003, 2008 OCH 2011-2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Fysisk kapacitet		Muskelkapacitet		BMI	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003	5,44 (0,98)	5,57 (0,94)	2,13 (1,12)	2,44 (1,16)	22,77 (2,96)	23,04 (2,95)
2008	5,25 (1,08)	5,45 (0,91)	2,70 (1,26)	3,08 (1,16)	23,00 (2,93)	23,08(2,63)
2011	5,18 (1,15)	5,42 (0,92)	2,92 (1,31)	3,47 (1,15)	23,31 (3,01)	23,66 (2,74)
2012	5,20 (1,24)	5,47 (1,02)	2,88 (1,30)	3,33 (1,16)	23,46 (2,86)	23,75 (2,71)
2013	5,14 (1,21)	5,39 (0,98)	2,99 (1,33)	3,32 (1,17)	23,21 (2,99)	23,18 (2,60)
2014	5,17 (1,19)	5,46 (0,97)	3,17 (1,39)	3,60 (1,26)	23,24 (2,86)	23,26 (2,66)
2015	4,94 (1,21)	5,24 (0,91)	3,44 (1,42)	3,79 (1,31)	23,40 (2,78)	23,37 (2,58)
2016	4,95 (1,25)	5,35 (0,96)	3,47 (1,52)	4,04 (1,33)	23,13 (2,86)	23,28 (2,49)
2017	5,01 (1,15)	5,27 (0,91)	3,37 (1,50)	3,92 (1,30)	23,45 (2,91)	23,60 (2,50)
2018	4,78 (1,19)	5,08 (0,90)	2,91 (1,48)	3,43 (1,34)	23,27 (3,17)	23,29 (2,62)
2019	4,82 (1,19)	5,14 (0,92)	2,91 (1,45)	3,39 (1,35)	22,95 (3,12)	23,00 (2,68)
2020	5,66 (0,80) ^a	5,75 (0,67) ^a	2,74 (1,43)	3,24 (1,31)	23,32 (3,34)	23,44 (2,82)
2021	5,04 (1,20)	5,38 (0,88)	2,65 (1,42)	3,25 (1,31)	22,89 (3,20)	22,97 (2,56)
2022	4,81 (1,24)	5,16 (0,96)	2,71 (1,45)	3,31 (1,37)	22,88 (3,22)	22,92 (2,60)

a) Mätt genom självskattning

TABELL 4. SIGNIFIKANSNIVÅ OCH EFFEKTSTORLEK FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA KVINNOR, ÅREN 2003/2008, 2011-2017 SAMT 2018-2021 JFR 2022.

	Fysisk kapacitet		Muskelkapacitet		BMI	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003/08, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	liten	medel	medel	-	-
2011-17, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	liten	-	liten	liten	liten	-
2018-21, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	liten	liten	-	-	-	-

Det finns statistiskt signifikanta skillnader i samtliga fysiologiska variabler mellan åren. 2020 var den fysiska kapaciteten hos både mönstrade och nomineringsbara kvinnor den högsta uppmätta. Det kan ha sin förklaring i covid-19 relaterade förändringar som gjordes i de fysiska testen där den mönstrade själv fick skatta sin fysiska förmåga. Den fysiska kapaciteten hos mönstrade och nominerade har minskat med åren. Muskelkapaciteten ökade under frivilligåren, efter pliktens återinförande har värdena minskat både bland mönstrade och nomineringsbara. Minskningen fortsatte inte 2022. Skillnaderna i BMI är signifikanta men saknar effektstyrka.

Män

TABELL 5. PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA MÄN, ÅREN 2003, 2008 OCH 2011-2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Generell begåvningen		Pliktförmåga		Befälslämplighet	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003	5,08 (1,92)	5,58 (1,66)	4,76 (1,86)	5,48 (1,42)	5,02 (1,66)	5,39 (1,42)
2008	5,01 (1,75)	5,50 (1,53)	5,05 (1,66)	5,80 (1,18)	5,02 (1,56)	5,52 (1,28)
2011	5,81 (1,62)	6,26 (1,45)	5,84 (1,45)	6,24 (1,20)	5,46 (1,46)	5,80 (1,29)
2012	5,78 (1,56)	6,28 (1,44)	5,66 (1,51)	6,15 (1,26)	5,35 (1,48)	5,80 (1,30)
2013	5,59 (1,59)	5,97 (1,36)	5,51 (1,53)	6,02 (1,16)	5,26 (1,48)	5,66 (1,21)
2014	5,71 (1,63)	6,05 (1,36)	5,41 (1,58)	6,01 (1,16)	5,15 (1,52)	5,64 (1,22)
2015	5,68 (1,60)	5,99 (1,38)	5,03 (1,61)	5,78 (1,11)	4,87 (1,53)	5,46 (1,15)
2016	5,73 (1,61)	6,09 (1,38)	5,02 (1,62)	5,78 (1,05)	4,80 (1,53)	5,39 (1,14)
2017	5,80 (1,62)	6,13 (1,41)	5,08 (1,58)	5,76 (1,05)	4,90 (1,48)	5,44 (1,05)
2018	5,41 (1,79)	6,04 (1,40)	4,80 (1,56)	5,64 (0,92)	4,68 (1,47)	5,39 (0,95)
2019	5,51 (1,84)	6,23 (1,40)	4,76 (1,56)	5,71 (0,96)	4,66 (1,46)	5,46 (0,96)
2020	5,61 (1,84)	6,34 (1,41)	4,86 (1,48)	5,70 (0,93)	4,77 (1,41)	5,48 (0,96)
2021	5,61 (1,87)	6,52 (1,40)	4,83 (1,46)	5,79 (0,90)	4,73(1,39)	5,54 (0,94)
2022	5,47 (1,89)	6,26 (1,39)	4,54 (1,53)	5,58 (0,86)	4,44 (1,50)	5,35 (0,95)

TABELL 6. SIGNIFIKANSNIVÅ OCH EFFEKTSTORLEK PSYKOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA MÄN, ÅREN 2003/2008, 2011-2017 SAMT 2018-2021 JFR 2022.

	Generell begåvningen		Pliktförmåga		Befälslämplighet	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003/08, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	liten	-	liten	liten	-
2011-17, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	-	medel	liten	liten	liten
2018-21, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	liten	-	-	-	-

Det finns statistiskt signifikanta skillnader i samtliga psykologiska variabler mellan år, både för mönstrade och för nomineringsbara. Den generella begåvningen ökade under åren med frivillighet bland mönstrade män. Vid pliktens återinförande sjönk värdet bland mönstrade, men ökade därefter fram till 2021. Under 2022 avstannade ökningen i mönstrade och nomineringsbaras generella begåvning. Pliktförmågan och befälslämpligheten ökade under de första åren av frivillighet. Därefter har värdena minskat både bland mönstrade och nomineringsbara, och är 2022 de lägsta sedan 2003. Skillnaden mellan 2022 års mönstrade och 2018-2021 når medium effekt.

TABELL 7. FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA MÄN, ÅREN 2003, 2008 OCH 2011-2022. MEDELVÄRDE, STANDARDAVVIKELSE INOM PARENTES.

	Fysisk kapacitet		Muskelkapacitet		BMI	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003	6,10 (1,34)	6,21 (1,32)	5,60 (1,87)	5,74 (1,82)	22,92 (3,75)	22,80 (3,20)
2008	6,29 (1,24)	6,40 (1,22)	6,49 (1,69)	6,67 (1,56)	22,88 (3,28)	22,89 (2,95)
2011	6,28 (1,34)	6,45 (1,19)	7,53 (1,38)	7,65 (1,55)	23,96 (3,14)	23,81 (2,97)
2012	6,31 (1,31)	6,58 (1,22)	7,44 (1,41)	7,66 (1,29)	24,03 (3,17)	23,93 (2,92)
2013	6,16 (1,35)	6,38 (1,19)	7,49 (1,40)	7,62 (1,31)	24,00 (3,21)	23,89 (2,96)
2014	6,14 (1,34)	6,32 (1,21)	7,67 (1,36)	7,77 (1,28)	23,99 (3,04)	23,91 (2,92)
2015	5,86 (1,37)	6,13 (1,15)	7,75 (1,33)	7,85 (1,24)	24,05 (3,09)	23,91 (2,91)
2016	5,89 (1,35)	6,10 (1,13)	7,73 (1,37)	7,84 (1,24)	24,03 (3,19)	23,95 (3,05)
2017	5,97 (1,34)	6,12 (1,17)	7,56 (1,44)	7,62 (1,37)	24,01 (3,15)	23,80 (2,92)
2018	5,88 (1,40)	6,07 (1,20)	7,38 (1,56)	7,48 (1,45)	23,58 (3,13)	23,41 (2,92)
2019	5,93 (1,45)	6,20 (1,27)	7,28 (1,60)	7,46 (1,41)	23,12 (3,39)	22,99 (2,87)
2020	5,63 (0,83) ^a	5,75 (0,71) ^a	7,15 (1,64)	7,37 (1,47)	23,37 (3,26)	23,23 (2,86)
2021	5,94 (1,42)	6,33 (1,24)	7,18 (1,64)	7,45 (1,43)	23,17 (3,24)	23,03 (2,79)
2022	6,04 (1,45)	6,36 (1,24)	7,15 (1,67)	7,37 (1,47)	22,95 (3,24)	22,76 (2,77)

a) Mätt genom självskattning

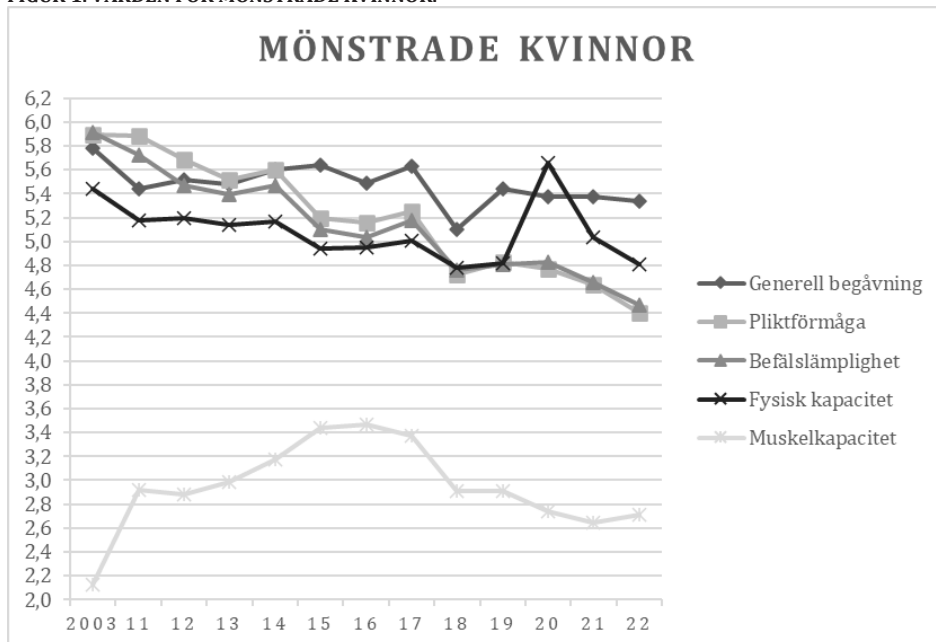
TABELL 8. SIGNIFIKANSNIVÅ OCH EFFEKTSTORLEK FYSIOLOGISKA VARIABLER FÖR MÖNSTRADE OCH NOMINERINGSBARA MÄN, ÅREN 2003/2008, 2011-2017 SAMT 2018-2021 JFR 2022.

	Fysisk kapacitet		Muskelkapacitet		BMI	
	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara	Mönstrade	Nom.bara
2003/08, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	-	-	medel	medel	-	-
2011-17, 2022	,001	,001	,001	,001	,001	,001
	liten	liten	liten	liten	liten	liten
2018-21, 2022	,001	,002	,001	,001	,001	,001
	liten	liten	-	-	-	-

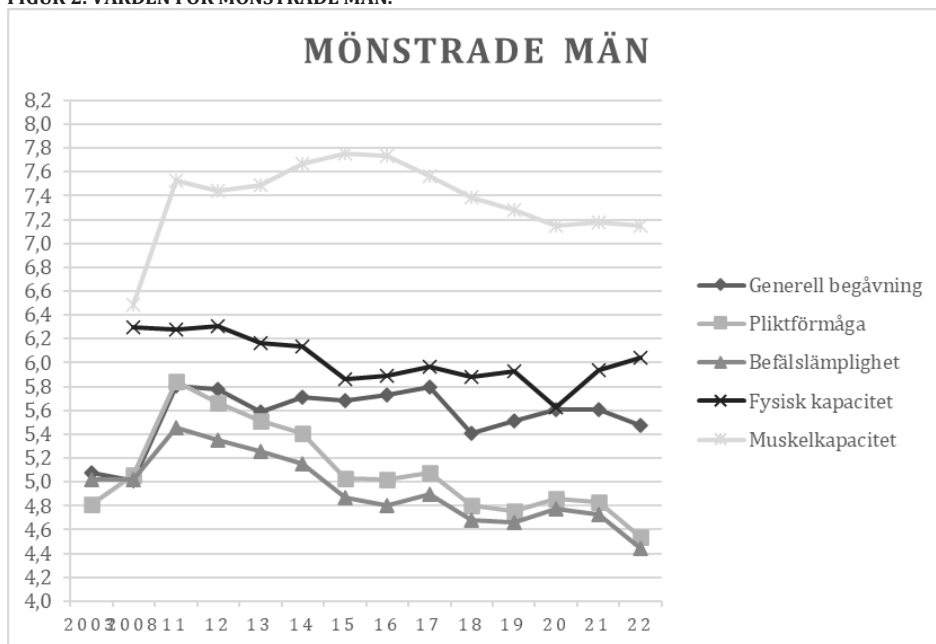
Det finns statistiskt signifikanta skillnader i samtliga fysiologiska variabler mellan år. Den fysiska kapaciteten var som högst de första frivilligåren, därefter sjönk värdet, men har de senast två åren ökat igen. De nomineringsbaras fysiska kapacitet följer samma mönster. Muskelkapaciteten ökade under frivilligåren för att därefter dala och de senast åren hamna på en relativt stabil nivå.

Figurer

FIGUR 1. VÄRDEN FÖR MÖNSTRADE KVINNOR.

FIGUR 2. VÄRDEN FÖR MÖNSTRADE MÄN.

Syftet med denna studie var att beskriva och analysera utvecklingen av rekryteringsunderlaget till Försvarsmakten, i kvantitativa och kvalitativa termer. Rekryteringsunderlaget 2022 följs på individnivå under antagningsprocessen, det vill säga från mönstringsunderlag/ prövningsunderlag, via mönstring, till det att individer blir nomineringsbara för grundutbildning med värnplikt.

Införandet av en könsneutral värnplikt 2018 har inneburit en markant ökning vad gäller numerär samt andel kvinnor i de inledande stegen. Tillräcklig numerär antas för att fylla samtliga tillgängliga utbildnings-platser, något som inte var möjligt under åren med enbart frivillig-baserat personal-försörjningssystem.

Rekryteringsunderlaget 2022 består av 89 procent pliktade individer och 11 procent frivilligt sökande, fördelningen är oförändrad bland de nomineringsbara. Kvaliteten bland de mönstrade och nomineringsbara i rekryteringsunderlaget 2022 är något lägre i de psykologiska variablerna. Mönstrades värden i pliktförmåga och befälslämplighet är de lägsta sedan värnpliktens återinförande, medan värdet i fysisk kapacitet är det högsta under dessa fem år. Resultatet ses som en konsekvens av att fler kallas till mönstring, vilket bör innebära att värdena mer bör avspegla en normalpopulation.

I rapporten presenteras separata analyser med fokus på den ryska invasionen i Ukraina under 2022.

